



L'EMIGRANT

FEBRER
[15]

ATENCIO

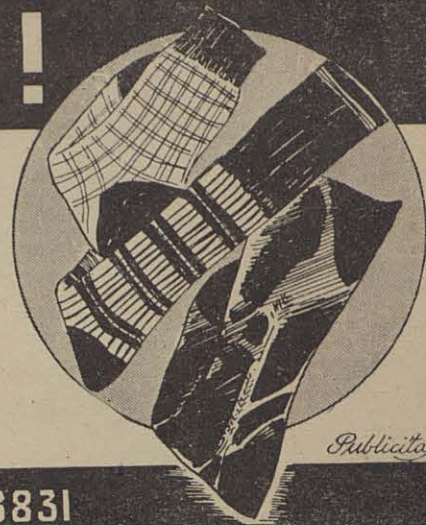
CAMISERIES !



PER A MITJONS. ESTADIO
PER A SOQUETS. OLIMPICO

Les millors qualitats • No destenyeixen
Colòrs sòlids

OLIVERI & MATHIESEN LTDA.
FABRICANTS



Publicitat

SAN ISIDRO 1525 TELEFON 53831

LA CASA IBERA

DE SANTIAGO MARTINEZ

SAN PABLO, 1802 — TELEFON, 61345

TOT EL QUE NECESSITI PEL SEU

AUTOMOBIL

FABRICA DE MIRAPLS

DE FRANCESC CUCURELLA R.
TALLERS ESPECIALS PER A PLATEJAR,
BISELAR I GRAVAR

Especialitat en miralls de fantasia i venecians

Casa fundada el 1906 — Importació directa
ARGOMEDO, 369 TELEFON, 66601

Castellà Granja i Cia.

Huérfanos, 780 — Teléfon 30472



Cigars "Romeo y Julieta"

Xereç "Tío Paco"

Conyac "La Parra de Oro"

CONTRA LA CASPA I LA
CAIGUDA DEL CABELL



PÍLOLINA

de TORT GERMANS

AV. B. O'HIGGINS 1751 TELEFON 63054

DEMANEU-LA A TOTES LES FARMACIES DE XILE

Publicitat

RESTAURANT DEL CENTRE CATALA

Huérfanos, 1111 — Teléfon 86583

ATES PER CARLES MOLLO

CUINA NETAMENT A LA CATALANA

VINS I LICORS DE PRIMERA QUALITAT

ESPECIALITAT EN BANQUETS

Qnines Companyies m'ofereixen
més garanties i facilitats?....

DECIDIDAMENT

Federació Xilena d'Assegurances

**LA NUMANCIA
LA FEDERAL I
CAUPOOLICAN**

Incendis - Marítimes — Transports — Garanties. etc

VALPARAISO (Gerencia)

SANTIAGO

Prat, 865 - Casilla 744 - Tel. 5854 Huérfanos, 972 - Casilla 1993 - Tel. 89684

Llibreria SALVAT
Barcelona-Santiago

Agustinas 1043 — Casilla 2326 — Teléf. 84734

SANTIAGO

El millor assortit de llibres

La millor llibreria

TRANSPORTATION

EMPRESA DE TRANSPORTS

H. BEDWELL i LEONART GERMANS LTDA.

ROSAS 1857

TELEFON 62483

LLIBRERIA SENECA

LLIBRES — REVISTES — FIGURINS — LITERATURA — CIENCIES — ART — TECNICA

L'assortit més complet i el millor servei de novetats de les principals editorials nacionals
i estrangeres.

HUERFANOS, 836

CASILLA, 13171

TELEFON, 33698

ASSEGURANCES

Vida i Incendis

BARTOMEU SOLER i URGELL

EDIFICI DEL BANC ESPANYOL - XILE - Of. 905 i

HUERFANOS, 1055 - INTERIOR, 336 - OF. 204-8

TELEFONS, 62442 - 83151 - 74838

Forn "Nueva París"

JOSEP RIUMALLO P.

TELEFON 32769

LIRA, 144

SANTIAGO

ELABORACIO DE PA AMB

FARINES DE PRIMERA QUALITAT

REPARTIMENT A DOMICILI

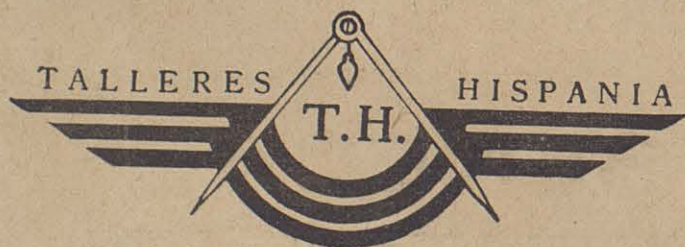
Tallers Hispània

INSTAL·LACIONS

MOBLES

DECORACIO

FUSTERIA D'OBRES



TALLERS I OFICINES:

RUIZ TAGLE 1249

Forn i Pastisseria

Montserrat

d'ANDREU PLA

ENSAIMADES, COQUES I TORTELLS A
L'ESTIL DE LA NOSTRA TERRA.

ELS PRODUCTES D'AQUESTA CASA SON
GARANTIA DE QUALITAT I D'HIGIENE

ES REPARTEIX A DOMICILI

Puente, 825 — Santiago — Telèfon, 60147

Magatzem de Cuiros i Soles "CATALUNYA"

de TOMAS ORTS M.

Materials de primera qualitat

El nostre lema és:

DISTRIBUCIO BARATA — MAJOR CONSUM

San Pablo, 2140

Telèfons, 86631 i 68100

FORN
"LA BARCELONESA"
DE RAMON BELLA M.



Els seus forns a vapor donen al pa una cocció perfecta.
La nostra especialitat són els xocosos, el pa de llet
i el de motlle.

REPARTIM UNICAMENT A PARTICULARS

AVINGUDA CONDELL 1654 · Telèfon 40568

Publicita

L'EMIGRANT

FEBRER DEL 1946

CONTEMPLAM AMB GOIG
EL RENAIXEMENT DEL
PRESTIGI DE LA FRANÇA
IMMORTAL

ANY II DOLÇA CATALUNYA, PATRIA DEL MEU COR... N° 15

Portantveu de "Solidaritat Catalana"

Editor: Esquerra Republicana de Catalunya.

Redactors: Santiago Meléndez, Joan Manresa, Miquel S. Cunillera, Josep Ma. Casasses, Raimond Mas i Carles Duran.

Col·laboradors: Amichatis, Josep Ma. Imbert, Joan Montañana, Angels S. Crespo, Josep Torre de Mer, Antoni Forgas i Isidre Corbinos.

Dibuixants: Roser Bru, Amichatis-Montero, Claudi Tarragó i Josep Balmes.

Subscripció \$ 100 l'any

Exemplar \$ 10

Direcció postal: CLASIFICADOR 578 — SANTIAGO

NOTA.—Els articles signats, de caire polític o polèmic, són publicats sota l'exclusiva responsabilitat de llurs autors. Els articles no signats són publicats sota la responsabilitat del Consell de Redacció.

SUMARI

Portada, per Roser Bru. — L'Assemblea del Centre. — Editorial. — Solidaritat Catalana. — El "Barça", per Santiago Meléndez. — Espanya espera nous canvis, per John Kimche. — Serveis de la Catalunya Autònoma. Assistència Social i Sanitat, pel Dr. Miquel S. Cunillera Rius. — El Govern de Catalunya. — Ruta d'exili. Occitanisme, per Joan Manresa. — Pels nostres infants. L'orenet del Xiu, per Jordi de Comarreu. Il·lustració de Josep Balmes. — Full d'un diari. Una lletra no tramesa, per Angels S. Crespo. — Catalans a Xile. Enric Leonart i Sitjes, per Joan Montañana. — Noticiari.

L'ASSEMBLEA DEL CENTRE

NOVAMENT es prepara el Centre Català per a celebrar la seva assemblea anual reglamentaria. I, a nosaltres, abans d'aquesta assemblea, ens cal dir unes paraules, fixant la nostra posició.

Com a catalans i com a representants d'una de les forces organitzades, de mes volum i importància en la vida social i política de la nostra Pàtria, vàrem oposar-nos, en anteriors assemblees, a que es fes servir el nom del Centre com escambell de posicions polítiques destinades al fracàs i que —condemnat al silenci la majoria dels catalans de dintre i de fóra de Catalunya— sols podien servir per a donar una idea equivocada del pensament català i per a entorbolir les relacions de Catalunya amb els altres pobles d'Espanya.

Avui, però, lliberada França, —i amb ella, la majoria dels catalans que vàren expatriar-se després de la caiguda de Catalunya— restablertes les comunicacions amb els germans que lluiten contra la més cruent de les tiranies, i, finalment, constituït el Govern de Catalunya, —reconegut per la immensa majoria dels catalans, entre ells el Centre—, creiem que la lluita per l'enderrocament d'en Franco, ha entrat a la fase final.

I perquè el Centre ocupi, en aquesta lluita, el lloc que, per voluntat de la majoria dels seus associats, li correspondria, es necessari que es modifiqui d'una vegada el seu reglament interior que, al disposar que el Centre no intervingrà en política, lliga les mans als seus Directors, impeding-los-hi de fer tot el que Catalunya actualment necessita.

Ens cal també que s'aclareixi la destinació dels cabals que s'han recollit, i que puguin recollir-se, amb la denominació d' "Ajut a Catalunya". Creiem que havent-se format el Govern Català, la cosa no oferia dubtes, però la passivitat del Directori sortint, ens fa pensar que no es aixís; ens falta solsament conèixer l'opinió dels socis.

Aclarits aquests punts definirem la nostra futura actuació, amb el ben entès que per la nostra banda no escatimarem cap esforç per aconseguir que els catalans de Xile estiguin a l'altura de les circumstàncies que reclama la actual situació de Catalunya.

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA
(Delegació de Xile)



DES DE que l'espectre de la guerra, amb tot el seu acompanyament de mort, de fam, d'injustícies i de misèria, va desaparèixer del cel d'Europa, els catalans no hem deixat d'esperar que, finalment, la nostra Pàtria seria alliberada del jou franquista. Mai no hem deixat de creure que, encara que el fet espanyol era mirat

amb indiferència per certs sectors del Govern britànic —no podem oblidar aquella famosa frase de la gota de sang del mariner anglès, que valia més que tota la sang d'Espanya—, el propi esperit de conservació dels demòcrates anglesos els obligaria a actuar per a eliminar el règim franquista, doncs si la humanitat vol assegurar-se una llarga era de pau no pot deixar cap recó de món capaç de provocar, tard o d'hora, un nou conflicte, indiscutiblement més cruent que el que ha finit suara.

I aquests darrers temps semblava que volien obligar-nos a ser optimistes. El reconeixement del Govern Republicà per alguns Estats americans, i la simpatia amb què tot el món acull les nostres reclamacions, ens permetien de creure que, finalment, en l'Assemblea de les Nacions Unides, celebrada recentment a Londres, els procediments diplomàtics entrarien en una nova fase que obligaria el franquisme a la seva auto-desaparició, donant pas a un règim transitori que desembocqués en unes eleccions democràtiques, per mitjà de les quals els pobles d'Espanya retornarien a la democràcia.

Però si bé és veritat que aquesta Assemblea va ocupar-se del cas d'Espanya, i que la resolució que es va prendre ho fou per unanimitat, els fets han vingut a demostrar posteriorment una vegada més que aquestes resolucions no tenen cap força efectiva mentre les grans potències —Anglaterra i Estats Units— continuen amb la seva política doble de condemnes verbals del règim franquista per una banda, i ajut material a aquest règim per altra.

El triomf dels laboristes anglesos permetia de preveure un prompte i efectiu ajut, per part d'aquests, als republicans espanyols. Així, almenys, ho havien promès ells mateixos en la seva campanya electoral, en la que el cas d'Espanya era un dels principals motius de la seva propaganda i dels seus atacs contra els conservadors. Però, després de la seva victòria, i una vegada instal·lats en els llocs de govern de la vella Anglaterra, s'han recordat més de que Sa Majestat Britànica era també Emperador de la Índia que de complir el que lliurement prometeren.

La seva actitud s'enquadra meravellosament dins de la tradicional política del "Foreign Office" i, per tant, les seves intencions envers Espanya no són altres que les de seguir en un tot les mateixes directrius que, de fa molts anys, inspiren la diplomàcia anglesa.

L'equilibri del mediterrani ha preocupat sempre els anglesos; el seu imperi necessita que aquest mar sigui un camí segur, ja que és la columna vertebral del poder anglès. I una de les coses que més por fa als anglesos és una aliança franco-espanyola, que en donar solució de continuïtat a les

comunicacions entre França i les seves possessions del nord-africà formarien un tot massa poderós per a la tranquil·litat dels anglesos. No hem d'oblidar que França i Espanya són les dues potències mediterrànies més fortes, i que, de comú acord, poden establir un control indiscutible del mediterrani occidental.

Són, indubtablement, aquests els motius de la freda resposta anglesa a la proposició francesa d'una conferència entre les grans potències, per a parlar i resoldre el cas del franquisme.

En canvi, el pretendent Dn. Joan troba tota classe de facilitats per a traslladar-se de Suïça a Lisboa sense que valgui l'excusa de que el viatge no té objectius polítics. I és que la solució del rei, governant d'esquena a França, i d'acord amb el rei que també volen imposar a Itàlia a les ordres d'Anglaterra, és la que el govern anglès voldria.

Si la diplomàcia anglesa està d'acord en pressionar Franco perquè deixi el poder, és perquè creu que la dictadura franquista és un polvorí que, en qualsevol moment, pot fer explotar Europa. I si bé, ara, ningú no té interès en encendre la metxa, la situació pot canviar amb relativa facilitat.

I els escrúpols democràtics del pretendent —que no vol acceptar el tron, segons diu, sinó és per voluntat dels espanyols— són una conseqüència de la necessitat de fer desaparèixer aquest polvorí, sense que quedi cap rastre de complicitat amb els que organitzaren la legió blava que —en mala hora per a ell— Franco va trametre al front oriental.

Per això creiem difícil que el comte de Rodezno —cap dels monàrquics tradicionalistes espanyols— pugui convèncer el pretendent que és necessari que s'entengui amb el "caudillo" per a conservar l'esperit de la sublevació franquista.

Si així ocorre —que el borbó perseveri en la seva actitud actual— pot donar-se com a un fet el trencament entre els falangistes i els monàrquics espanyols. El que pot ocórrer, si aquest trencament es produeix, el temps ens ho dirà. De moment Franco trasllada forces mores i del terç des del Marroc cap a la península, sens dubte per espaordir la part monàrquica de l'exèrcit. Si no fos per la por als republicans, podríem preveure un aixecament militar molt pròxim.

I aquest trencament és potser la única cosa que pot fer variar l'actitud anglesa envers el govern republicà.

* * *

Acabavem d'escriure les ratlles precedents quan, el cable ens informa que, paral·lament a la tramesa de tropes mercenàries des del Marroc a la Península, el govern franquista ha desencadenat una nova etapa de terror detenint, apallissant i fusellant als elements, que pot agafar, pertanyents a les organitzacions de resistència.

Com a resposta d'aquest procedir del dictador, França, la França Eterna, s'ha movilitzat; i els seus obrers, els seus menestrals i els seus intel·lectuals, en manifestacions imponents, han reclamat del govern francès una acció enèrgica contra el franquisme. I el govern francès s'ha dirigit a Anglaterra i Estats Units dient-los que la persistència del franquisme representava un perill latent per a la pau del món.

No es coneix encare oficialment la resposta d'aquestes dues nacions, però pel que diuen les agències informatives, sembla completament descartada la solució monàrquica i que noves perspectives immediates, potser definitives, es presenten a la República Espanyola: es parla d'un govern ampliament representatiu i de la voluntat del poble espanyol. Veurém qué ens portaran els propers dies, però, els catalans tenim d'estar alerta.

SOLIDARITAT CATALANA

Activitats de la Delegació d'Esquerra Republicana de Catalunya a Xile

AUTORITZACIO.—

La "Comisión de Cambios Internacionales" acaba d'autoritzar la tramesa a França de medicaments i específics nacionals i estrangers, per tal de millorar la situació dels nostres germans refugiats.

La Delegació d' E. R. de C. vol expressar a les autoritats xilenes el seu regraciament per l'esperit humanitari que farà possible que el Govern de Catalunya rebi una bona quantitat de medicaments.

Donem a continuació una primera llista de medicaments que ens han tramès els següents Laboratoris:

Laboratori "Beta"

50	caixes	Beanemol	
10	botelles	Ferrohepático	100
5	"	Becamalt	
20	Tubs	pomada Levalé	
100	ampolletes	Yoduro de sodio	10%
100	"	Novocaina con Andrenalina	2% de 1 cc.
100	"	Papaverina	1%

Laboratori Químio-Brasil

4	caixes	Dermatomycol	
2	"	Normoclotin	
2	"	Necroton	
2	"	Crotalgex	
2	"	Sintest	
2	botelles	Vitamina Dutra K.	
2	caixes	Nucleotidos	

Laboratori Becker i Saval

1.000	tauletes	Sulfamerazina	0,50
1.000	"	"	0,25

SUBSCRIPCIO.—

Donatius rebuts per la Delegació d'Esquerra Republicana de Catalunya per a ajudar els nostres germans refu-



ESCOLTEU

TOTS ELS DIUMENGES
de 1,30 a les 2 de la tarda
"PER CATALUNYA"

Audició de "SOLIDARITAT CATALANA"

Radio "La Americana" C. B. 130 i C. E. 960 (ona curta)

Freqüència de 9660 Kc. Banda de 31 mt. Logitud d'ona 31,25 mt.

giats a França. El seu resultat sera enviat al Govern de Catalunya.

Llista N.º 1

Miquel Cunillera Rius	\$ 150.—
Francesc J. Coll	150.—
Enric Forés	100.—
Francesc Conde Mal.lol	150.—
Agustí Tafall	100.—
Vicèns Gaixet	100.—
Pere Masferrer	100.—
Ramon Porta	50.—
Ramon Sanromà	100.—
Juan Riba	100.—
Joan Riba	100.—
Frederic Gras	100.—
Martín	100.—
Gustau Herrera	100.—
Ramon Vinyes	100.—
Francesc Bosch	100.—
Celestí Morlans	100.—
Damià Balmes	150.—

\$ 1.850.—

PER AL SENYOR DIRECTOR DE LA REVISTA "GERMANOR".

Molt sovint apareixen a les pàgines de "GERMANOR", escrites per la vostra ploma professional, "naturals associacions d'idees" que en lloc de cercar concòrdia entre els catalans llencen confussionisme i extraordinària mala fe.

En el darrer editorial assenyaleu "la manca de confiança que gaudeixen els partits polítics". Després parleu de l'Estadi català "d'entrebanca extraordinaris que la mala fe o la inconcència...". I finalment comenteu actes d'ajut organitzats pel nostre partit polític E. R. de C., lamentant que no siguin fets en conjunt.

Nosaltres, Esquerra Republicana de Catalunya a Xile, partit polític nacional català i d'esquerra, actuem i treballarem en tots els actes d'ajut que prèviament s'acordi lliurar els seus beneficis al Govern, perquè entenem que l'únic organisme legal que tenim els catalans a l'exili és el Govern de Catalunya, que mereix tota la nostra sincera, lleial i honorada adhesió, i per això ens trobem al seu costat. El formen homes capaços i honrats que treballen amb entusiasme i patriotisme per a restaurar les llibertats de Catalunya.

Com que mantenim íntegre el nostre recolzament al Govern, no tenim cap responsabilitat amb les "trameses a França" que anuncieu a la vostra revista, sense fer-hi constar —fet incorrecte i greu— a qui van destinades.

Entenem, doncs, que l'ajut no pot fer-se a favor d'amics i parents. Per això sempre havem mantingut el mateix comportament, sense actuar mai en actes, ni signar circulars, que no es parli del Govern de Catalunya.

L'escriptor professional català que es troba com nosaltres a l'exili, deu posar la seva ploma al servei de Catalunya, de la unitat catalana i de la claredat. Si no gaudeix de llibertat d'expressió i publica treballs disolvents —com els vostres— aleshores tenim l'obligació —com fem ara de denunciar-lo a la ciutadania catalana perquè sàpiga amb qui compta.



Una magnífica jugada de Francesc Platko (Partit Barcelona-Everton.
Camp de les Corts. Any 1927)

FA UNS quaranta anys, un grup de xicots estrangers, cada diumenge i demés dies festius, feien anar de bòlit els veïns del barri del Guinardó. No podien comprendre perquè, tant si feia sol com si feia un fred del diable, aquells ximplets es llevaven de bon matí, i amb una regadora plena de calç morta, cobrien de ratlles cabalístiques aquella esplanada del davant de l'antic "Hotel Casanoves", i després de plantar dos enormes marcs de fusta del gruix d'un cabiró de paleta, a ambdós extrems d'un enorme rectangle, es distribuïen en dos bàndols i començaven a córrer i a donar cops de peu a una pilota de pell de bou, que cada dos per tres feien passar per aquells marcs, amb una alegria digna de millor causa. Els acabava de desconcertar el veure les abraçades, felicitacions i encaixades de mà que rebia l'afortunat que aconseguia introduir la pilota en el marc de cabirons.

"Aquests xicots estan tocats de l'ala", deia l'un. "Mireu que esperar el diumenge per a venir a reventar-se i suar d'aquesta manera...", deia l'altre. "Ja us faria jo repicar a cops de mall tota la setmana, a veure si tindrieu esma de córrer així el diumenge". "Que no ho veieu que us encostipareu amb tan poca roba!...", exclamava el de més enllà. Més o menys, aquestes eren les expressions que adreçaven a aquells xicots els pocs vianants que es paraven uns instants a la vora del camp. Alguns dels atletes, malgrat el seu origen estranger, ja comenaven a entendre el català i celebraven amb riallades els comentaris d'aquella bona gent.

Al cap de poc temps, n'obstant, els noms d'aquells "trollis" de la pilota es començaren a fer populars entre la quitxalla. No podia ésser altrament, doncs a cada instant hom sentia com es cridaven entre ells pel nom, reclamant-se la pilota per tal d'etzibar-li la gran còssa. "A mí, Steimberg!". "Corre, Gamper!". "Xuta, Witty!". "¡¡Mucho Valdés!!". I al conjur d'aquests noms, aquella quitxalla que foren els "pioners" del nostre públic de futbol, trencaren els primers vidres de les botigues del veïnat, a cops de pilota de cinc cèntims.

El "Barça"

Per SANTIAGO MELENDEZ

Dels tres estrangers que he citat a l'atzar, no tinc cap dubte que n'heu retingut un tot seguit, i aquest és el d'en Gamper. ¿Qui no ha conegut i admirat a en Joan Gamper? Els que l'hem conegut personalment servem d'ell un record inesborrable i els que sols l'han conegut de referències senten per ell un respecte i una estimació especial, almenys per la seva obra, que ha estat la grandesa i popularitat del futbol a Catalunya.

Tornant, doncs, als xicots del Guinardó, cal dir que de mica en mica, diumenge a diumenge, el camp de ca'n Casanoves es veia més concorregut de "quilics" amb calça curta i a la vegada d'espectadors del barri i de Barcelona. Els pilotaires de calça curta que fins llavors portaven una camisa qualsevolga, començaren a lluir una mena de marinera de satí, dividida en quatre quadres vermell i blau. Els del bàndol contrari la portaven blanca amb un ix negra que els creuava el pit.

Els partits prengueren ja un caire més seriós i ja eren dirigits per un pobre home que, vestit de paisà, corria adelerat amunt i avall del camp del Guinardó, tocant a cada moment un estrany xiulet per tal d'aconseguir, amb totes les penes i treballs, que li fessin cas i pareessin de donar còsses a la pilota per breus moments tan sols.

Els de la marinera blava i vermella quasi sempre guanyaven als de blanc amb la ix al pit, més que per altra cosa, perquè eren més fornits i pràctics, ja que molts d'ells havien après a jugar des de l'escola de llur país, i ademés perquè els catalans que els acompanyaven havien resultat uns bons deixebles. De l'èxit d'aquelles conteses en nasqué, per insinuació d'en Gamper, la idea de formar un Club i de batejar-lo amb el nom de "Barcelona F. B. C.". Al conjur d'aquest nom s'agruparen una cinquantena de xicots, entre catalans i forans.

Els altres, els de la marinera blanca, no volgueren ésser menys i es posaren també d'acord per a fundar un altre Club, que anomenaren "L' Equis", previ el tàcit jurament de no parar fins guanyar al flamant "Barcelona F. B. C.". Així nasqué el que és el gloriós "F. C. Barcelona", el popular "Barça", l'admirable institució que tot Catalunya estima tant. La formació de l'espòrdic "Equis" resultà ésser la llavor d'una altra institució que ha tingut un importantíssim "rol" en la vida futbolística catalana. Em refereixo al "C. D. Español". Aquest club, però, ha estat sempre menat pels seus directius pels camins tortuosos de l'altra banda de l'Ebre, i aquesta ha estat la seva desgràcia i manca de popularitat. L' "Español" sempre ha pudit a Don Clodoaldo. N'obstant, entre els seus entusiastes de bona fe hi han restat sempre alguns catalans molt persones, però eren i són tan pocs i de tanta bona fe que no comptaven ni compten el que es diu per res.

Els partits entre el "Barcelona" i l' "Equis" s'anaren fent cada vegada més violents i això contribuí, com és natural, a que el nucli de curiosos es transformés en partidaris de l'un o de l'altre bàndol. Tant fou així, que aviat s'hi llo-

garen cadires, tant en el sentit estricte del mot, com en l'altre.

Els de l' "Equis" arrendaren un camp que era el solar que actualment ocupa la plaça de braus "Monumental". Els partits es celebraven llavors per torn, entre el Guinardó i el carrer Marina.

Simultàniament nasqueren diversos clubs d'entusiastes. En el terreny que deixà l'antic velòdrom de La Bonanova, prop del carrer Ganduixer, un grup de xicots capitanejat pel senyor Vila, el popular professor de gimnàs del carrer del Carme, s'havia constituït en el "Català F. B. C.". Tots els elements d'aquest grup eren atletes treballats a la sala, forts com roures, amb musculatures de circ, però amb molt poca ciència per a la còssa. En Vinyes, en Martí, en Caselles gran i en Balat (que jugava amb gorra i pipa) eren, amb el senyor Vila, l'élite atlètica del club.

L' "Internacional" i l' "Espanya" eren clubs eminentment proletaris. L' "Internacional" usdefruitava per a entrenar-se un terreny que restava, en una fondalada, al costat de ca'n Batlló. En deien el camp del Ninot. D'aquella fondalada, coberta de rocs i trossos de maons, en sortiren veritables asos del futbol català; vegeu, si més no, els noms, per ordre d'antigüetat; en Salvo, en Torralba, en Solà i... en Samitier. En Sami, "l' Home llagosta"... ¿Qui no l'ha vist jugar en tardes memorables, d'ençà del vell camp del "Barcelona", del carrer de la Indústria, fins el de Les Corts? ¿Qui no ha estat pendent d'ell en moments crucials per al nostre futbol, encara que pràcticament no hagués posat mai els peus en un camp de joc? I d'en Torralba, més conegut per "la Vella", ¿què me'n dieu? En Torralba ha estat un dels jugadors més durs i pràctics que hem tingut a Catalunya. En Salvo fou un jugador que arribà tard. Quan el nostre futbol començava a prendre volada, ell ja era un home dret i fet. Seriós i noble com pocs, i amb una tècnica i coneixement del joc que meravella el pensar que s'hagués fet sol, absolutament sol, jugant només els diumenges al camp del Ninot.

En general, però, els elements que sortiren d'aquella clotada del carrer d'Urgell eren "parroquians d'arròs" de tots els altres camps del voltant; on hi havia pilota mati i tarda, tota la setmana, perquè a l' "Inter" només n'hi havia els diumenges.

El primitiu camp de l' "Espanya" era a la vora de Sants i prop de la fàbrica de pianos "Chassaigne". Era simplement un solar. Després també es traslladà prop de l' Hospital, entre Rosselló i Còrsega, i muntà un camp amb cara i ulls.

L'any 1909 l' "Espanya" sofrí una crisi que per poc l'esborra del mapa. Els esdeveniments de la Setmana tràgica portaren a Montjuïc els més notables dels seus jugadors, per "revolucionaris". Un d'aquells "revolucionaris" (no recordo ara el seu nom) fou jutjat per un consell de guerra i condemnat a mort. Quan arribà el moment de preguntar-li si tenia quelcom per declarar o objectar a la condemna, s'aixecà i adreçant-se a la sala, digué: "Señor presidente, no tengo nada más que declarar. Me conformo con mi pena de muerte, y tengan la seguridad de que si en lugar de encontrarme en este banquillo, se cambiaran los papeles, y los acusados fueran ustedes, y yo y mis compañeros de pena fuéramos el tribunal, los condenados al pelotón, ya pueden imaginarse quienes serían. Con que, dênse prisa, que a veces suceden cosas extrañas". Fou tanta la gosadia i sang freda d'aquell xicot que, des del president al darrer militar del consell, no gosaren interrompre'l. Se'ls degué glassar la sang a les venes.

Els estudiants de medicina formaren el seu club, també. Com que es tractava de futurs metges el batejaren amb

el nom de "Galeno F. B. C.", però després, davant de l'èxit d'altres de soci de que fou objecte per part d'estudiants de les altres facultats, li canviaren el nom per "Universitari". Tant del "Galeno" com de l' "Universitari" no crec que se'n hagin conegut mai els noms dels de Junta; això sí, els dels jugadors, del cap de material i fins el del barraquer, que per cert inflava molt bé les pilotes, els coneixia tothom. El camp de l' "Uni" era "zona franca"; allà s'hi podia anar a entrenar tothora, doncs ningú no passava a cobrar a casa, a fi de mes. Sempre hi havia pilota, des de les set del mati a darrera hora de la tarda. L' "Uni" donà també, encara que no amb la profusió que li corresponia, els seus asos. L' Armet, en "Kinke", fou el més notable.

Dels vells, ¿qui no recorda aquella menudencia de porter que es deia en Codina, i a en Papitu Torrents, el mestre de periodistes esportius i àrbitres de futbol, que com tants d'altres deixà la carrera a aquell camp del carrer de Casanoves?

A aquesta altura, l' "Equis" ja s'havia transformat en el "Club Deportivo Español", i amb tots aquests clubs es fundà la "Federació Catalana de Clubs de Futbol".



Samitier i Platko surten al camp de joc al front del combinat Barcelona-Europa que va guanyar, per dos a un, a l'equip nacional de l'Uruguay (Camp de les Corts. Any 1925)

Des dels dies, diguem-ne heroics, a la constitució de la Federació, havien passat més de deu anys. El "Barcelona" havia deixat el camp del Guinardó per un tancat del carrer de Muntaner, entre Indústria i Còrsega. El "Català" havia baixat del Turó per a llogar el solar del costat, al carrer d'Aribau. En fi, al redòs de l'Hospital Clínic es concentrà tota l'energia futbolística de Barcelona, i s'hi aguantà per molts anys.

El "Barcelona" anà creixent amb rapidesa, gràcies a la mà mestre del seu president, en Joan Gamper, i ben aviat tingué el seu terreny propi, que fou aquell camp en miniatura del carrer de la Indústria, on es portaren, n'obstant, a terme gestes tan glorioses. Quan el "Barcelona" l'inaugurà, amb graderies de fusta, vestuaris, dutxes, etc., l' "Español", per tal de no ésser menys, arrendà el del carrer de Muntaner. Per a aconseguir-ho hagué d'esperar que fes fallida una empresa que hi havia instal·lat un magnífic velòdrom mixte de fusta i ciment armat. Un cop produïda aquesta "dèbacle", la junta de l' "Español" anuncià a so de tabals que ells tindrien el millor camp de Catalunya i d'Espanya. Erem, crec, a l'any 1911. A l' Ajuntament manaven els lerrouxistes. L' "Español" n'estava ple d'aquell bestiar, i... l' "Español" tingué en pocs dies un esplèndid camp; ja ho crec que el tingué, i sense gastar-ne ni cinc. Vegeu com se les arranjà. Les brigades eren de la Casa gran; els paletes, fusters i

també els pintors i els emblanquinadors, i fins els carros regadores. Tota la fusta era la del velòdrom, embargada pel nostre Ajuntament. Ho tenien tot, menys socis o simples simpatitzants.

En Doncos, l'Ardura i demés que, després d'aquest esforç (?), ja acabaven els recursos, hagueren de cercar un mecenes que ajudés almenys a la despesa del sosteniment, i trobaren un home o una família, els La Riva, que pujà al poder amb una sola premisa, que naturalment era el signe de la casa; "Guanyar el Barcelona...".

El "Barcelona", mentrestant, anava fent la seva. Jugava els campionats i els guanyava; millorava l'equip, ja fos amb catalans o estrangers. Organitzava partits contra equips an-



Equip del Barcelona que va empatar a dos gols amb la selecció nacional de l'Uruguay. (Camp de les Corts. Any 1925)

glesos, suïssos i francesos. Recordo encara aquells del "News Crusaders", del "Chaux de Fonds", del "Daring", de Brusselles, del "Stade Toulousain"... Don Joan Gamper no s'adormia i no passava equip visitant que no deixés en les seves mans un jugador o dos dels que li "feien peça".

El primer equip seriós que presentà el Barcelona tenia tres jugadors anglesos i un d'escossès. Els anglesos eren els germans Wallace i l'escossès era en Patullo. En Patullo fou la primera meravella que coneguèrem en els nostres camps. Era alt i prim, i àgil com una daina. Els primers gols de mitja volta que vegérem fer sortiren dels seus peus. En Gibert, més conegut per "en Grapa", el porter del "C. D. Español", els encaixava i desesperat, per tal de justificar-se, cridava a tot pulmó: "Reflis!, reeefliss!..., Manos!...". El bonifaci d'en Grapa no podia comprendre que un home que estava d'esquena a la porta, pogués xutar i fer-li gol sense preparar-se-la amb la mà. Anys després, quan en Gibert ja estava retirat del futbol, no hi havia qui li fes comprendre la jugada. La veritat és que, devegades, el gran Patullo se l'arranjava un xic amb la maneta, però ho feia tan polidament, a l'anglesa, i ademés a nosaltres, els del "Barcelona", ens anava tan bé una llissada a l'"Español", cada diumenge sí podia ser... I també l'àrbitre, que quasi sempre era aquell contramestre del Poble Nou, l'Hamilton. Era paisà d'en Patullo i quan convenia feia els ulls grossos.

Aquests tres anglesos no eren professionals. Eren empleats de cases de llur país i jugaven per esport. En Patullo jugà poc temps, doncs retornà a Escòssia. Els germans Wallace jugaren bastants anys i acabaren per ésser dels primers que cobraren a fi de mes del Barcelona. El petit, en Percy, fou un gran jugador, mestre de tota una generació. L'Alcàntara, fou qui n'assimilà més la tècnica.

Per un dels primers partits que s'organitzaren a Barcelona a base de vells jugadors i els de la nova generació,

s'anuncià que per trobar-se de pas per Barcelona el nostre antic davanter centre, en Patullo, ocuparia el seu lloc dels grans èxits en l'equip de les velles glòries. El camp del "Gràcia" s'omplí per complert. Tots o quasi tots els que l'admiràrem, en "Grapa" inclòs, ens hi férem presents. En Patullo fou rebut amb una ovació formidable. Sols pogué jugar uns cinc minuts; no en tocà ni una; la vegé el que se'n diu quadrada. Sortí del camp descompost i sense alè. El cor l'havia enganyat, tant a ell com a nosaltres, els seus antics admiradors. No havien passat quinze anys perquè sí.

L'"Español" ni sota el comanament d'en La Riva no podia aconseguir vèncer i prendre definitivament l'hegemonia del futbol i del públic català de mans del Barcelona. En La Riva un dia contractà un equip professional, (així, tal com sona) per a jugar dos partits amb el "Deportivo"; fou el "Plumstead" —crec que era de Cardiff—. Es jugaren els dos partits i per primera vegada el camp de l'"Español" es vegé ple a vessar. Pocs dies després d'aquests partits, s'organitzà un torneig entre el "Barcelona" i l'"Español" per la Copa Ciudad-La Riva. Aquests partits donaren, per fi, dues victòries sorolloses a l'"Español", doncs aquest es presentà amb quatre davanters i el mig centre del "Plumstead". Recordo alguns noms: l'Allak, l'Hodge, en Gibson i en Burnett. Aquest vingué expressament d'Anglaterra per a jugar el darrer partit, i ell sol ens col·locà quatre gols, que en Reñé encara no ha vist com va anar la cosa. Malgrat l'èxit, la situació especial de l'"Español" no canvià. Al cap de poc temps, l'Allak i l'Hodge ja jugaven pel "Barcelona"; Don Joan Gamper no badava mai.

Així, més o menys, seguiren les coses fins arribar l'any 1914. La guerra desbandà els anglesos, els francesos, els suïssos, etc. Crec que sols ens quedàrem al "Barcelona" amb en Greenwell, conegut pel "Gat vell", gran jugador, esdevingut després entrenador de ja no sé quants equips d'arreu d'Espanya. L'"Español" passà uns anys crítics, i el 1918 no tenia ni per a comprar pilotes. Va venir d'un pèl que no plega el ram. Afortunadament per a nosaltres (¿què hauríem fet sense la competència?), sobrepassà el tràngol. Sortí d'aquell home, bo com el pa, que fou el senyor Portabella.

Al "Barcelona" ja hi havia un excel·lent equip. Havia aparegut l'Alcàntara, aquell xicotet insignificant atlèticament, però meravellós com a futbolista, que fou el puntal més ferm del club, durant molts anys. Hi havien ingressat també en Sami, en Torralba, en Sancho, en Sagi, etc. A l'"Español" els plogué com del cel en Zamora, i gràcies a ell pogué prendre volada el club i (per què no reconèixer-ho?) tot el futbol català.

Malgrat que el procediment emprat pel "Barcelona" de mantenir sempre un nombre (devegades excessiu) d'elements estrangers en el seu primer equip, fos blasmat per la premsa esportiva, i no cal dir com ho era pels altres clubs, cal reconèixer que aquest fou el secret de l'augment constant de la qualitat dels xicotets que amb ells alternaven.

L'Allak, per exemple, fou el mestre indiscutible d'en Piera i del gran Vantoldrà (actualment l'as de l'"Atlanta" de Mèxic). L'Hodge que sabia jugar de tot (de bona i de mala fe si convenia) injectà als nostres un alè extraordinari, ademés de la tècnica adient, que fructificà després amb els Carulla, Castillo, i fins amb el mateix Agustinet, l'incomensurable Sancho. En Sancho es féu la seva tècnica a base de la d'en Gibson, l'Hodge i d'un suís que llogà en Gamper, que es deia Lambe. Aquest, que era ja un home gran, calb com un Sant Llorens, no en tocava una amb els peus, tot s'ho arreglava amb la clepsa, i havia que veure el partit que en treia del seu procediment, en especial en una època com aquella en que ningú no hi havia pensat.

APARIENCIA I REALITAT.— Les ciutats espanyoles són clares, netes, ordenades, les botigues plenes a reventar de productes alimenticis que han adquirit un caràcter gairebé llegendari en la major part del països beligerants d'Europa. Relativament hi ha pocs captaires en relació amb l'Espanya de quatre anys enrera. Els signes exteriors de privacions, de terror policíac, són força menys evidents, per bé que no hagin desaparegut completament.

Al primer cop d'ull, poques coses diferencien actualment la prosperitat de Madrid o de Barcelona, d'aquella més democràtica de les viles neutrals com Estocolm o Zuric, a no ser que Madrid te més esclat i un aire més flamejant. Vet aci les apariències.

I la realitat, però? Ella és ben diferent del paradís reservat al viatger, del paradís de la propaganda, evocat pel govern espanyol. La política espanyola, i això és comprèn, ha esdevingut tan sensible a dreta i a esquerra, que l'Espanya d'avui ha de ser considerada com una projecció dels dies de lluita de l'anomenada guerra civil. És significatiu que quan un espanyol parla de "la guerra", no vol referir-se

D'en Rotziski, d'en Wilson (no el dels catorze punts, eh?), del Steel i ja no diguem d'en Greenwell en sortiren excel·lents deixebles. En Samitier, en els seus grans dies de mig ala, afegia la seva endiablada i àgil joventut a la sàvia tècnica del mestre "Gat vell", i creieu-me que no hi havia qui n'hi prenguéss una ni per remei.

Troband-me jo a Lisboa, s'hi celebrà un d'aquells partits internacionals Espanya-Portugal. L'equip espanyol no era massa bo. N'obstant, guanyà per dos gols a un gràcies a en Sami, que jugava de mig, i en Piera, que feia el seu debut com a internacional. Els portuguesos acabaven d'empatar i com que el partit estava arribant al seu terme, es creixeren, animats pel seu públic. En Sami, dinàmic com ell sol, en el darrer minut i en un moment d'inspiració, tregué d'una capcinada materialment dels peus d'un portugués la pilota i la serví (teva, Vicens!) a en Piera, tan ben servida, que aquest no tingué més que desviar-la i aconseguí el punt. En Sami ni s'aixecà i de panxa a terra escoltà una ovació interminable d'aquells milers d'entusiastes de l'estadi de Lorangeiras que, malgrat veure's definitivament vençuts, restaven meravellats per tan fantàstica i inesperada jugada.

Quan vaig retornar a Barcelona l'ambient futbolístic havia canviat completament. El camp de Les Corts es trobava quasi construït del tot. L'"Español" també tenia el seu gran camp a ca'n Rabia. L'"Espanya" s'havia transformat en el "Gràcia"; l'"Inter" ja no existia, el mateix que l'"Uni" i el "Català". En canvi, l'"Europa" que jo havia deixat com un club de barri a aquell solar de la Sagrada Família, tenia el seu gran camp al peu del Guinardó, i a Sants la "Unió Esportiva" també feia forrolla de primera categoria. Vaig començar, doncs, de nou a fer ús cada diumenge del carnet de soci del meu club, que llavors en deien el "Barça".

L'esplèndid camp de Les Corts s'omplia de gom a gom cada diumenge. Els socis ens repartíem en tres sectors. A la tribuna hi anaven els reposats (aparentment) i els clàssics ocupàvem completament els sectors del gol de dalt i el gol de baix. Els del gol de dalt eren els que podríem qualificar de tropes de xoc. Aquells estentoris crits de: ¡Gool...!, ¡Panaaaal...!, ¡Orsaaii...!, prenién tota la seva força i robustesa gràcies als fanàtics d'aquell sector. Això no vol dir que els reposats de les tribunes i nosaltres, els del gol de baix, no contribuíssim en gran manera a arrodonir aquell fenomenal orfeó.

En Francesc Platko, l'excel·lent futbolista hongarés que

Espanya espera nous canvis

Per JOHN KIMCHE.

Corresponsal de "Reuter" a Madrid.

Creiem que aquest treball, interessarà als nostres lectors. Fem constar, però, que discrepem de les seves conclusions.

de cap de les maneres a la segona guerra mundial, sinó a la guerra civil. El record n'ha estat increïblement viu, per bé que ja han transcorregut nou anys des de que la sublevació franquista desencadenà la guerra civil i més de sis anyades que s'acabà amb la seva victòria.

fou durant moltes temporades el porter del "Barça" (precisament ell substituï a en Zamora), deu recordar perfectament el que pesaven el gol de dalt i el de baix en aquells memorables partits de campionat. Si la cosa anava bé, eh?, perquè sinó...

Des d'aquell "gol de baix", he presenciat un campionat darrera l'altre, tant si plovia com si nevava, tant si feia un sol que estellés, com un vent desfet de tramontana, tots els partits contra l'etern rival nostre, el "Real Club Deportivo Español". Des d'aquell recó del "gol de baix", he vist triomfar els nostres colors, amb en Zamora a la nostra porta, i els he vist derrotats amb el "Pavero" a la contrària. Des d'aquell "gol de baix" m'he reventat les mans d'aplaudir a l'"Home llagosta", a en Piera, a en Sancho, a l'Alcàntara, i en el dia del seu grandios homenatge, a don Joan Gamper, el president a perpetuitat del "Futbol Club Barcelona", malgrat el seu prematur i violent traspàs.

Ah!!, i fou en aquell recó del "gol de baix" on —durant un electrizant partit— vaig clavar el més gran bolet de la meva vida esportiva a la galta dreta (encara m'en recordo) d'un espanyolista d'aquells de la "Unión Patriótica" que cridava: "¡Mueran los once mil separatistas del "Barça!!". Aquell espanyolero ens volia liquidar de cop a tots onze mil. Pobre home!; ara, segons "La Vanguardia", l'"Español" perdé "por culpa del árbitro y los cuarenta mil separatistas del "Barça". Què us sembla? No tenim cura, no és així?



El públic omplena el gol de dalt

L'ESPANTALL DE LA REVOLUCIO. — Des d'aleshores, forces coses han canviat. Un fet més que cap altre és la clau de la situació actual. Els rics han augmentat de nombre i han esdevingut més rics —alguns d'ells, d'una manera fabulosa— i això explica que visquin en el terror constant dels "rojos" vençuts. És aquesta la principal raó de la força de Franco. Però n'existeixen encara d'altres. El "caudillo" governa avui Espanya amb una coalició cimentada, menys per la idea d'una causa comuna que per la presència d'un espantall comú. L'espantall d'una altra revolució neguiteja tots els esperits. La falange, l'exèrcit, la gran burgesia, la influència alemanya sempre puixant, formen el bloc que sosté a Franco, per bé que una enquesta aprofundida revela quan poc reals són les temences d'un altra aixecament sagnant. Aquestes temences semblen més aviat el resultat d'una ignorància política tradicional i insondable pel que es refereix a l'altra meitat del país.

La piràmide governamental està coronada pel "caudillo" el qual ha desenvolupat d'una manera inimaginable els atributs hitlerians de la darrera fase del fuehrer de l'est. S'isola en si mateix, consulta rarament els seus col·legues, els sorprèn sovint amb decisions inesperades i està convençut que és l'objecte d'una revelació divina, que està encarregat de salvar Espanya i de conservar el poder.

LECTADURA DE FALANGE I DE LA POLICIA. — En un pla un xic menys elevat s'hi troba la falange espanyola i tradicionalista, la sola agrupació política permesa a Espanya. Ella compta més de cent mil membres retribuïts per l'estat en el conjunt del país, des dels directors de sindicats industrials, pagats grassament, fins les bandes de mercenaris, calcats dels S. S. alemanys. La falange s'ha desenvolupat constantment i ha esdevingut una mena de "racket" de protecció parasitària sobre el model de Xicago, però en una escala que depassa de lluny les ambicions de qualsevol Al Capone. Cap indústria, cap negoci comercial, gairebé cap individu pot escapar-se de pagar-li el seu tribut sota una forma o altra; ademés el partit reb una subvenció de 200 milions de pessetes. La falange contribueix al manteniment de l'ordre a les fàbriques, assegura la fixació dels salaris de fam, vigila els obrers en el treball i a casa, impideix els descontents d'organitzar-se i denuncia qualsevol senyal d'oposició al règim. Ha estat reforçada amb els supervivents de la divisió blava.

L'altre instrument directe del poder executiu de Franco és la policia. El país està constantment en estat d'alarma, es a dir, a un grau d'alarma de guerra. Quatre cossos de policia contribueixen al manteniment de l'ordre. En les grans ciutats els guardies d'assalt armats guarden els immobles importants, mentre que la "policia social" és la policia secreta i política. Després hi ha la policia habitual de circulació. En les regions camperoles, la guàrdia civil tradicional, amb els seus tricorns és el poder oficial. És més nombrosa i està més armada que mai.

L'ACTITUD DE L'EXERCIT I DE L'ESGLÉSIA. — Les forces armades i particularment l'exèrcit, són els grans beneficiaris del règim de Franco. Exactament el 50% dels ingressos nacionals són transferits a les forces armades, dels quals un 35% van a l'exèrcit; un total que no és igualat per cap altre país que estigui en guerra. L'exèrcit està essencialment dividit. Els generals, en nombre de més de sis cents, i els oficials superiors, gaudeixen de la reputació de tenir simpaties monàrquiques; nombrosos oficials subalterns, que deuen llur graduació a l'atzar de la guerra civil, són faian-gistes. Es considera generalment que els sots-oficials manifesten una simpatia passiva pel règim republicà.

Pel moment, però, l'únic factor polític són els generals.

Llurs consultes amb Don Joan no són cap secret per a ningú, així com llur antipatia d'aristòcrates per la falange i per "aquest pervingut colonial" que és el general Franco. Però els generals no fan altra cosa que parlar de complots amb una publicitat enfarfegadora i gairebé suspecta. De totes maneres es poden prendre com l'exemple del temor que inspira la caiguda de Franco. Els generals podrien acabar amb el règim de falange, però temen que en el moment d'esfondrar-se la puixança terrorista de la falange, no hi hagi una sublevació de les esquerres que escombri la influència de l'exèrcit al mateix temps que la de la falange. Així mateix temen que els aliats refusin reconèixer un govern eixit d'un cop d'estat militar, i reconeixin més aviat el govern republicà exilat a Mèxic. Malgrat tot, doncs, l'exèrcit resta fidel a Franco, per bé que aquesta sigui una aliança inquieta, basada en temences i malfiances mútues.

L'església segueix diverses polítiques, car, per a ella, l'aliança amb el règim constitueix, també, un factor de gran importància pel pervindre.

L'actual ministre d'Afers estrangers franquista, Martí Artajo, era el president de l'Acció Catòlica. L'acceptació, per part d'Artajo, d'un càrrec polític, promogué una viva oposició. Aquella era la darrera ocasió, per a l'església, de desolidaritzar-se del règim. No ho va fer, i ella comparteix amb falange una gran part de l'odi popular. Els caps de l'església semblen adonar-se'n, però al mateix temps temen, com els generals, un aixecament popular. Esforçant-se per a sortir d'aquest mal pas, han esdevingut els protagonistes d'una evolució del règim a la seva manera. L'objectiu sembla que és l'establiment d'una constitució del mateix gènere que la que posseïa Hongria sota la regència d'Horthy; un totalitarisme modificat amb una oposició social-demòcrata amansida, i la supressió progressiva dels aspectes externs feixistes de falange. Semblen no adonar-se de la poca realitat d'aquesta política en les condicions que prevaleixen actualment a Espanya.

SITUACIO DIFICIL DE LA INDUSTRIA. — No succeeix el mateix amb la falange. El seu representant més destacat en el si del govern, Fernández Cuesta, menyspreua obertament aquestes aspiracions evolucionistes. Per altre costat els industrials catalans s'adonen de la corrupció i del despotisme però, al mateix temps, veuen que la falange manté els obrers en llur plaça, impeding les vagues i els augments de sous. En conseqüència estan contra tot canvi i al costat de Franco. Aquest garanteix llurs privilegis i llurs profits que han esdevingut la base del règim. Però aquesta posició és falsa per al pervindre doncs, les condicions exteriors que econòmicament els han donat l'oportunitat necessària, estan a punt de desaparèixer.

L'Alemanya nazi —per bé que no pot desestimar-se la puixant comunitat d'alemanys que resideix actualment a Espanya— no sostindrà més la falange. I el contrafort del règim, l'economia de guerra, ja ha desaparegut parcialment. Actualment sorgeix l'amenaça d'una greu crisi provocada per la secada que dura des de fa dos anys. L'agricultura i la indústria en són greument afectades, però és la indústria la que més en sofreix. La secada ataca els centres neuràlgics de la indústria, paralitzant la seva puixança elèctrica.

En els darrers anys d'economia de guerra, foren instal·lades en les fàbriques noves màquines elèctriques sense tenir en compte que la capacitat de la indústria elèctrica espanyola i l'isolament econòmic d'Espanya, la incapacitava, quan fos necessari, per a substituir les velles instal·lacions. Tot això segueix a la destrucció de preses d'aigua durant la guerra civil. Ara, tots aquests factors donen un resultat i les crides a la reducció voluntària del consum elèctric no serveixen per

a res. Ha estat necessari imposar aquestes restriccions per la força d'una llei. La producció d'energia elèctrica a Catalunya, s'ha vist reduïda d'un 30% i espera una nova reducció d'un altre 10%. Com a resultat d'això es talla la corrent tres dies per setmana a les fàbriques i s'han imposat també severes restriccions al consum domèstic.

Els fabricants poden suportar aquestes restriccions gràcies a les enormes reserves acumulades, però els treballadors han vist reduïts els seus minso salaris a la meitat. El govern ha ordenat els fabricants de compensar la disminució de sous però ningú no compleix aquesta ordre. També s'ha ordenat a les companyies d'electricitat, carregar un 20% els seus rebuts i posar de banda aquesta plus valú a títol de fons central de compensació per als salaris dels obrers. Aquest projecte s'ha convertit en llei, però no s'ha donat l'ordre executòria.

CONDICIONS DEPLORABLES DELS SALARIS.—

El cost de la vida s'eleva verticalment i la proximitat de la crisi no pot dissimular-se a les regions industrials de Catalunya i a l'entorn de Bilbao. Els preus oficials han augmentat de l'índex de 100, en juliol de 1936, a 267 pel febrer de 1945, però com sigui que ningú no paga els preus oficials aquestes xifres no volen dir res. De fet el preu de la vida s'ha elevat, pels obrers i classe mitja, d'un 500%. Hom podia viure amb un cert confort amb 800 pessetes mensuals en 1936; avui, el mateix nivell de vida exigeix, al menys, 4.000 pessetes per mes. Els sous no segueixen aquesta pujada. O són iguals als del 1936, o han tingut un augment d'un 100%.

La condició, tant de la classe obrera com de la classe mitja, seria insuportable si no recorreguessin a tota mena d'expedients per tal d'engroixir les seves entrades bàsiques. Les famílies s'enquibeixen en vivendes comunes, les dones treballen, surten al camp i compren tots aquells productes que després poden revendre al mercat negre; els homes fan dos, i devegades tres, oficis a la vegada. Per a augmentar, costi el que costi, les seves entrades, s'han espavilat de mil maneres, però les conseqüències no es faran esperar.

ABUSOS DELS SERVEIS SOCIALS. — Ja existeix una forta elevació en el nombre dels malalts tuberculosos, dels quals el 50% s'atribueixen a les conseqüències de la guerra civil. No existeixen ni hospitals ni sanatoris on els treballadors atacats per la pesta blanca puguin ésser atesos. Ben entès, hi ha un pla de seguretat social de falange que expliquen que dona un servei mèdic gratuït. L'octava part dels salaris dels treballadors se'n van per aquest costat; però, amb l'excepció d'alguns privilegiats, aquest servei no el veu cap treballador. És impossible a un membre qualsevol de la classe obrera, obtenir un llit en qualsevol hospital. La propaganda de falange diu una altra cosa però la veritat és aquesta. Fins ara una severa repressió ha impedit l'explosió violenta; però si les condicions de vida del poble espanyol continuen com fins ara, una solució pacífica serà, gairebé, impossible.

L'ESGOTAMENT DEL SOL ESPANYOL. — La crisi afecta també a la terra, però no en puc dir res precís. La secada i la manca d'adobs —100.000 tones en compte de les 500.000 que són necessàries— han donat com a resultat la collita més dolenta des de fa 70 anys. És poc probable que s'arregli més del 50% del blat necessari. Les olives i altres productes han estat afectats amb la mateixa severitat. No hi ha ni aigua ni forratge pel bestiar. La matança en sèrie del bestiar dona ara carn en abundància però això vol dir que no n'hi haurà quan la reserva actual s'esgoti. L'enormitat del problema és perceptible en conèixer les xifres oficials anunciant la caiguda vertical de les contribucions pagades a l'estat per les diferents províncies: Albacete baixa

de 236.000 quintars a 50.000; Badajoz redueix a 100.000 els 544.000 de l'any anterior; Granada de 260.000 a 75.000; Jaén de 354.000 a 50.000; Màlaga de 225.000 a 30.000; Navarra disminueix de la meitat i Sevilla de 608.000 a 250.000.

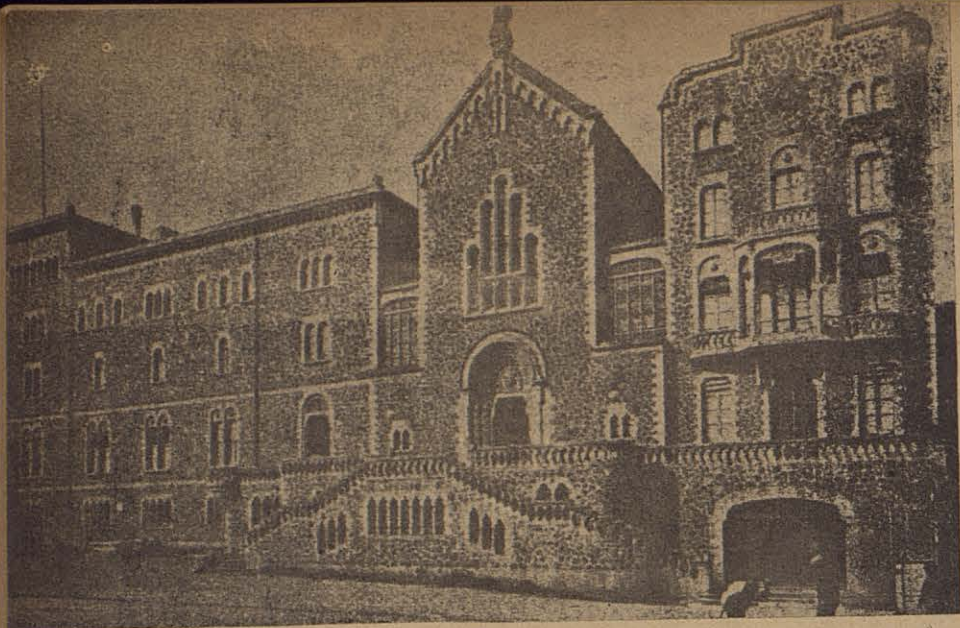
L'OPOSICIO AL REGIM. — Durant aquests darrers temps l'oposició clandestina ha reprès amb nova força. Es mostra molt activa a Catalunya i a Bilbao i, en menys escala, a Madrid. No és pas el mateix gènere de clandestinitat que conegué Europa durant l'ocupació alemanya. Existeix oposició obrera a les ciutats, l'Esquerra a Catalunya i els nacionalistes bascs al nord. Els vells dirigents han estat suprimits per les execucions sistemàtiques que segueixen encara avui. Altres caps han aparegut després de la guerra civil. Semblen menys doctrinaris i existeix més cooperació entre els partits. La nova "A. F. D." (Aliança de Forces Democràtiques) comprèn, treballant d'acord, tots els partits, des del centre fins la C. N. T. anarquista, passant per la U. G. T. socialista. Sols els comunistes en són exclosos.

Allò més important de la clandestinitat espanyola és que aquesta no és revolucionària en el sentit de voler un reemplaçament del règim franquista per la violència. Els seus dirigents semblen molt conscients del preu que els seus partits han pagat per la desfeta i no desitgen noves efusions de sang. Són molts milers els republicans encara emprisonats. La presó "Model" de Barcelona conté actualment 2.300 presos, polítics en la seva major part, quan la seva capacitat és per a 800 com a màxim.

L'oposició antifranquista es limita, pel moment, a la propaganda i la solidaritat. Els elements purament revolucionaris venen del que hom anomena "el maquis francès", que neguiteja a les autoritats espanyoles. Concentrats als Pirineus hi ha 150.000 homes de tropa que ocupen la zona de defensa pirinenca. Un control molt sever fa difícil, per als viatgers, l'accés a aquesta zona. El règim franquista s'apropa a la prova final.

EL PROBLEMA DE LA LIQUIDACIO DEL REGIM. — Fins ara falange ha distribuït les mercaderies als industrials i a l'exèrcit; no hi ha hagut descontent popular organitzat. Si la situació empitjora, el què sembla inevitable, la falange difícilment podrà contenir els descontents. Alguns dirigents pretenen que és el moment de formar una ampla coalició nacional que restaurés la llibertat, alliberant els presos polítics i formant un govern estable, fins que fos possible d'anar a unes eleccions. Si una combinació semblant poqués produir-se entre l'exèrcit i els elements populars, rebrien l'ajut de fora que tant necessita actualment Espanya.

Espanya no té cap necessitat d'una intervenció estrangera, però, com l'ha sentida sovint en el curs de la seva història, té necessitat d'un ajut estranger per a apropar mutualement els diferents elements que tenen de combinar-se per a formar un govern estable. Les esquerres estan disposades a col·laborar tant amb els monàrquics com amb els catòlics, durant la coalició, si les llibertats democràtiques essencials els hi són garantitzades. Les esquerres, però, no tenen els mitjans d'encoratjar els militars a donar aquest pas. La sola persona, al meu entendre, que pot ajudar a la república espanyola és el Ministre de Relacions Exteriors de la Gran Bretanya. És possible que Espanya estigui aviat madura per a una solució. La península ibèrica és l'únic sector europeu que es manté al marge del desenvolupament comú. Un canvi total de règim que la posés en harmonia amb els seus veïns, constituïria un apreciable avantatge no sols per a Espanya, sinó per a l'Europa occidental i per a tot el món.



Assistència Social i Sanitat

Pel Dr. MIQUEL S. CUNILLERA RIUS.

IV I DARRER

EN ELS anteriors articles deixàvem sentada l'orientació que el Govern i el Parlament de la Catalunya autònoma donaren als Serveis Sanitaris i Assistencials.

Pertocava al propi Parlament donar la legislació bàsica adient, i en aquest aspecte hem pogut veure com a la realitat viva del nostre poble, s'hi ajuntà tot el sentit avençat de l'hora que vivíem. Ens correspongué als homes d'Esquerra Republicana, com a equip majoritari, donar l'impuls inicial, i estructurar de bell nou uns serveis que moltes vegades semblaven estar contrapuntats amb altres serveis o altres interessos. Així remarcàvem com l'autonomia municipal i la seva llei, calia emmotllurar-la, en els aspectes que glossem, amb els generals del país, i calia també demostrar palpablement com les nostres idees i el nostre treball s'adeia perfectament amb el nostre sentiment d'elevat patriotisme, que sobreposàvem damunt de qualsevol problema.

Així, per exemple, i de passada, podrem exposar que una de les indústries sanitàries més importants de Catalunya, coneguda arreu del món i sobretot a l'Amèrica llatina, era l'embotellament de les nostres aigües termals, i fou un problema difícil de resoldre la inscripció del seu etiquetatge. No cal dir que els Diputats de la Lliga, lligats amb els elements capitalistes de les principals empreses, propugnaren per la continuació de l'etiqueta escrita en castellà per a l'exportació. Nosaltres, en canvi, defensàrem que havia de fer-se en la nostra llengua, i davant de l'oposició tançada d'aquells, jo proposava la fórmula que fou acceptada definitivament, i la qual consistia en que l'etiqueta "necessàriament" havia d'ésser escrita en català, i a més, per a l'exportació, podria també afegir-s'hi la traducció en l'idioma que es volgués; així, per a Amèrica seria el català i castellà; per a França, el català i el francès, etc., assolint amb aquesta fórmula la millor internacionalització del nostre idioma.

Per altra part, si tenim en compte que Catalunya disfruta d'un dels millors climes mediterranis i, per consegüent dels millors ibèrics, amb una mitjana de +9° al gener i de +26° al juliol, que el classifiquen com un dels climes temperats ideals, i que l'aire marítim de les aigües mediterrànies que voregen les seves costes fa que sanitàriament tinguem la sort d'ésser un país climatològicament saludable, l'acció del govern està afavorida, doncs, per aquestes circumstàncies. El promig de malalties era baix en els nadius, però calia evitar els contagis que poguessin venir de l'exterior. Per això, l'acció havia d'anar dirigida especialment a les lluites preventives i era en aquest sentit que, podríem dir, anava directament encaminada. Tota es deixava en mans de l'única direcció de la Conselleria, donant una major amplitud municipal a aquelles branques sanitàries i d'assistència que més directament afectaven a cada localitat, i en aquests casos tenia únicament el Govern l'alta funció ins-

pectora, com també era l'encarregat de vetllar per a la pròpia coordinació dels serveis entre Municipis, doncs podia succeir, per exemple, que un sistema perfecte de desaignes d'un Ajuntament podia, pel curs de les seves aigües residuals, anar a infectar el poble o ciutat situats més enllà.

Si junt a aquesta acció, podríem dir-ne de política sanitària, del Parlament, hi afegim el suport que tinguérem dintre els estaments tècnics, amb els seus Sindicats i Col·legis, que tothora posaren llurs entusiasmes i coneixements al servei de la Pàtria, tindrem que els resultats obtinguts immediatament feien esperar encara el que podem afirmar d'una manera terminant, ço és que Catalunya es situava, d'una vegada per totes, en els rengles de les Nacions modèliques sota aquest doble aspecte.

Calia només que l'esforç que els catalans havien de fer i feien per a mantenir a aquesta envejable altura els serveis fos correspost.

Volem comentar, per ser d'actualitat, que quan esclatà la rebel·lió militar-feixista, els Hospitals catalans i concretament, els de Barcelona, es trobaven amb un percentatge mínim de malalts, com a fruit d'aquella situació envejable dels anys d'organització autònoma. Fou així com l'Hospital Clínic, que normalment tenia una capacitat d'uns 650 llits i que durant la guerra s'ampliaren fins uns 800, comptava sempre de 150 a 200 places lliures en les diferents especialitats. Doncs bé, llegíem aquests dies un diari de Barcelona, "La Vanguardia", del mes de novembre darrer, després de sis anys de règim feixista, que la Direcció actual d'aquell establiment feia una crida desesperada perquè acudissin en la seva ajuda, doncs deia que era insuficient la seva capacitat de 800 llits (capacitat que hagué de donar-se-li en l'anormalitat de la guerra, com dèiem més amunt, però que no és aconsellable de cap manera en època normal), i afegia que en aquella data eren més de 900 els malats que s'hi

Fàbrica de Tovallols
i Barnussos

BRIXTON

de Ramon Viñas Sanromà

BLANCO ENCALADA, 2559

atenien!!!, sense que poguessin ésser admesos els nombrosos malalts que necessitaven assistència. Aquesta és la prova més eloqüent de com la misèria i la fam s'han fet de nou mestresses de casa nostra, i una raó més per a demostrar la ineficàcia, el desordre i la inèpcia dels sistemes centralistes i de "Juntas Provinciales" que posaren de nou en pràctica l'any 1939.

Això que diem de l'Hospital, Clinic, sabem que passa també en els Manicomis i institucions assistencials, de tota mena, que la "Beneficència" i la "Caritat" ha transportat a allò que dèiem en anteriors articles, que en lloc de ser establiments per a recuperar-hi la salut i la vida, s'hi va a cercar la mort i tornen a considerar-se com a "magatzems de malalts", sense cap perspectiva de que es troben en un país de civilització moderna.

Quan, després del temps passat, llegim aquestes informacions, no cal dir com sentim més orgull de la nostra obra, i com estem més convençuts de quin ha d'ésser l'odi dels nostres germans envers el feixisme opressor d'avui.

FINANÇAMENT. — I tot això —dirà el lector—, ¿deuria costar molt als catalans? Doncs bé; tot el nostre Servei es finançava únicament amb els ingressos normals d'abans de l'Estatut, i encara donats a engrunes, ja que —com remarcàvem en un altre article— encara no s'havia completat el traspàs del servei de Finances. I era així com, del Pressupost general, es destinava ja una quantitat pels serveis de la Conselleria de Sanitat i Assistència Social, com a base econòmica.

A més, en la Llei municipal es fixaven els tants per cents que forçosament s'havien de destinar a aquells serveis, i també una administració més acurada dels propis impostos que ja funcionaven, com el 2% sobre els espectacles, que finançava la Protecció a la Infància, tot contribuï a que, automàticament, s'obtinguessin els resultats que apuntàvem.

Però hi hagué encara altres serveis, com el de Lluites, en el quals calia no escatimar diners, i així, per a l'anti-tuberculosa es posà en pràctica el "Segell pro-Infància", com ja existia en els demés països europeus, el qual proporcionà anualment una xifra ben important, d'una manera plenament voluntària (doncs no havia aconseguit el valor filatèlic que tenien arreu, per les mateixes dificultats amb que es topava continuament, ja que el Servei de Correus i Telègrafs depenia completament del Govern Central), i cada any, amb millor èxit, servia per a mantenir gairebé tot el servei.

En altres aspectes, també, una senzilla i millor inspecció feia que els ingressos augmentessin considerablement.

Tot això, en el què es refereix a Sanitat.

En quant a Assistència, i sobretot a l'hospitalària, preniem com a norma:

a) la inexistència, podríem dir, de pobres de solemnitat catalans;

b) l'esperit arrelat del Mutualisme; i

c) el costum de l'aconductament mèdic familiar.

Si amb la primera signifiquem que, econòmicament i social, els catalans tenen una situació relativament bona, amb esperit d'estalvi, les altres dues condicions —complementant aquella— fan que sigui fàcil l'endegar el problema assistencial i el de Dispensari, ja que aquest el resol el metge de la casa, i el primer havia d'enfocar-se sota l'únic criteri positiu i pràctic que no era altre que el de partir del principi que havia d'acabar-se amb el malalt indigent, però tampoc era just que fos únicament l'Estat el que sufragués les despeses d'hospitalitzacions.

Es per això que es fixaven les tres parts a que fèiem referència en anteriors articles, o sigui que una part la sufragava el Govern o Estat, l'altre el Municipi de l'afectat

(d'acord amb l'obligació de fixar en els pressupostos municipals les quantitats corresponents) i la darrera l'interessat. Aquest prorrateig no era una cosa definitiva i tancada, sinó que tot depenia de les condicions econòmiques del malalt, o dels segurs mutuels que tingués. Segons era l'aportació personal o mutual, així eren les altres. Per això era indispensable un perfecte servei d'informació i també una estreta correlació entre el metge assistent, el municipi i la Direcció general corresponent. Amb la justesa d'aquest procediment tothom tenia la millor atenció, no ja hospitalària, sinó de veritable clínica especialitzada.

Amb tot aquest procedir, tan ajustat a la realitat catalana, calia lluitar amb la del reste de la Península. Ja donàvem exemples anteriorment, però si no podíem evitar la immigració del reste dels pobles ibèrics, ningú no podia objectar-nos que vetlléssim per tal que, en serveis completament traspassats a nosaltres, els forans no poguessin estar en situació de superioritat amb referència als nostres connacionals. La lluita havia tingut petites escaramusses només. Amb tot, estàvem segurs de guanyar la batalla, i l'estadística ens deia que millorava continuament.

Es així com té raó Waldo Frank quan diu, en la seva "Espanya Verge" que "la sang catalana no pogué respondre a l'èxtasi quiet de Castella, ni pogué desprendre's dels vents i les cançons que li arribaven per les portes de Barcelona". I afegeix que essent el català lleuger, versàtil i alegre no és ni espanyol ni francès. El català és l'únic compost orgànic del Mediterrà, format pels Pireneus. El secret de la nostra supervivència es troba per tot. La vida del nostre poble no resisteix: retorna. La flor de Grècia tirada sobre la nostra costa, ha pres altra volta. Retorna del domini de França, del turment d'Aragó i del poderiu de Castella. Retorna sempre perquè el nostre poble és sempre com la primavera fecunda que torna.

I així com esperem el retorn fecund de la nostra llibertat així també sabem que un dels seus puntals serà el retrobar el camí que emprengüerem amb les minses facultats estatutàries, per a seguir endavant amb les normes traçades pels homes de l'Esquerra Republicana, en el que la referència a Sanitat i Assistència social, les quals hem procurat esbossar en aquests apunts del nostre record.

FARMACIA

"PINTO SOTO"

SAN DIEGO 1325 - 27

TELEFON 52436

CENTRE D'ESPECIFICS

ATENCIO ACURADA DE RECEPTES

ESPECIALITATS NACIONALS I ESTRANGERES

PERFUMERIA DE LES MILLORS MARQUES

La Farmàcia catalana de Santiago

EL GOVERN DE CATALUNYA

El Govern de Catalunya reunint el dia 13 de gener del 1946, sota la presidència del senyor Josep Irla i amb assistència dels Consellers senyors Josep Carner, Joan Comorera, Pompeu Fabra, Antoni Rovira i Virgili i Carles Pi i Sunyer, ha aprovat, per unanimitat, la següent declaració política:

Declaració

Constituïts en Govern, representants d'una voluntat nacional persistent, prosseguidors d'una legalitat, ens adrecem a tots els catalans. Als que sofreixen i lluiten dins de Catalunya i en l'exili; en unitat amb ells servirem llur esperit. I també per a rebre'n un esbreix d'inspiració, tindrem en compte l'estímul dels qui han caigut gloriosament en batalla a Catalunya i més tard a Europa i Africa en la continuació d'una mateixa lluita. I també tindrem ben present el dret perenne d'aquells catalans encara no vivents, que no haurà pogut atènyer la desfeta, lligar de mans l'opressió, ni emmalaltir l'enyorament, i que en l'esdevenidor ens farien retret no sols de tota acceptada minva dels nostres destins, sinó de qualsevol vacil·lació davant un deure nou, una nova responsabilitat.

Cal proclamar-ho així davant les actuals conspiracions que dins i fora d'Espanya treballen per un franquisme sense Franco i fan novament afront a la voluntat dels pobles hispànics; cal proclamar-ho així en un instant que, de diferents indrets, sonen algunes veus desorientades, concessions i aquiescències del descoratjament. Com si bastés el retorn encara que sigui amb banderes arriades. Com si verament calgués que un o altre artifici polític, sense cap títol honorable ni cap garantia, arbitrés la pugna entre el dret autèntic i una forma o altra d'usurpació.

Catalunya, però, no sap adaptar-se a aquestes desfallecences. Li seria impossible de negar-se a si mateixa i no trobaria manera d'oblidar.

Els catalans hem patit, doblement sota l'opressió de Franco. Hem perdut alhora la nostra llibertat d'homes i la nostra llibertat de poble. Els agressors intentaren destruir el patrimoni moral i material de Catalunya: la nostra riquesa filla del treball, la nostra cultura, filla de la llengua. Amb procediments depredatoris provaren de llevar-nos una part de l'utillatge de la indústria i obrers qualificats i gent generalment destriada, cops que sabé resistir la vitalitat catalana. Volgueren esborrar de la nostra vida pública i de l'activitat literària la parla vernacle, amb la intenció que s'extingís lentament en el clos de les llars apagades. I la nostra parla viu, refà com sempre el nostre esperit amant.

Catalunya ha resistit i resisteix; la il·lustren la sang escampada a les execucions, els sofriments del camp de concentració i de les ergastules. Resistí el 19 de juliol del 1936, en batre l'exèrcit espanyol insurgent; i en recobrar totseguit per a la República la major part del territori d'Aragó; i en enviar a Madrid la flor de les seves forces i en proveir els altres fronts amb la nova producció de material de guerra; i resistí en la més gran batalla, la de l'Ebre, lliurada en territori català i sostinguda per forces que eren catalanes en

llurs dues terceres parts; i resistí el terror; i resistirà l'acció de les forces tenebroses, fins a la victòria.

Tan rica és l'executòria nostra.

Demanem a Catalunya que la recordi i que mostri i multipliqui la seva fe amb tota mena d'esforç i de combat, visible o invisible.

Des d'ara declarem que un Govern de Catalunya, d'àmplia unió nacional, només ell, ell tot sol, serà el qualificat per a promoure en el seu dia, la manifestació de la voluntat popular de Catalunya, sigui el que sigui el procediment democràtic en que li vagui d'expressar-se. El nostre poble haurà d'ésser consultat i haurà de decidir sobre el futur de Catalunya, tant per dret natural, que no prescriu a despit de



Honorable senyor Josep Irla i Bosc President de la Generalitat de Catalunya

les persecucions, com perquè, finalment, la hi concedirien tots els principis democràtics proclamats des de la Carta de l'Atlàntic fins a la Conferència de Potsdam, fonts de dret universal. Catalunya i el seu Govern desautoritzaran i combatran tota solució imposada que no s'inclini davant aquest dret o bandegi la forma republicana.

L'obligació peremptòria que escaurà en sa tornada al Govern de Catalunya, serà la de proposar a la voluntat del poble no pas una opció entre "república o monarquia", sinó una alternativa a la vida closa i indefensa de Catalunya, situació que implica, per conseqüència, la indefensió de tota la democràcia espanyola. Aquesta nova possibilitat és la d'un ordre peninsular multinacional. Tenim l'experiència de la

facilitat amb que, en els darrers cent cinquanta anys, qual-sevol esperança d'una aurora liberal i democràtica és totseguit sufocada i venjada amb cruels repressions. I aquest serà el destí de tota democràcia ibèrica inorgànica.

La germanor de Catalunya amb València i les Illes Balears, la seva iniciada entesa amb Euscadi i Galícia, la seguretat que Catalunya no ha perseguit mai, en tota la seva història, mires hegemòniques i ha estat sempre baluart de la llibertat, li permeten adreçar-se amb eficàcia a una nova profunda generositat del poble de Castella, als matisos ibèrics, als esperits que vulguin desamortitzar les possibilitats històriques, als patriotes constructius, als proletariats amb els quals vol restar en contacte.

Contra la dèbil uniformitat finalment lliurada a la tirania, caldrà proposar la forta unió per voluntat cooperant. Catalunya recull, per la seva part, la bandera del dret permanent. I vol hissar-la ben ampla, però ben segura; i, per això, fa apel·lació a tota la rica varietat hispànica. D'aquesta seva iniciativa, d'aquesta responsabilitat-guidadora, si calgués avui pregó. Mai no havia estat l'Espanya tan sotmesa, tan menyspreada, tan esquifida com sota l'extrem unitarisme de Franco. Catalunya convida les Espanyes, tornades a llur nom plural, a viure la mateixa hora que el món i assegurades contra el retorn del vilipendi.

Acords

En les darreres reunions celebrades pel Govern de Catalunya, sota la Presidència del senyor Josep Irla i amb assistència dels Consellers senyors Josep Carner, Joan Comorera, Pompeu Fabra, Carles Pi i Sunyer i Antoni Rovira i Virgili, després d'aprovar-se per unanimitat la declaració política del 13 de gener del 1946, ja feta pública, s'han pres els següents acords:

—Nomenar una Ponència que estudiï i formuli un projecte de confecció del cens dels catalans residents fora de Catalunya.

—Nomenar una Ponència que estudiï i formuli un projecte de representacions, estructura i programa de Govern.

—Procedir a l'organització dels serveis de recepció i distribució dels articles que li siguin tramesos en concepte de solidaritat.

—Fer les gestions que calguin encaminades a salvar la vida dels patriotes empresonats o condemnats pel règim franquista, havent ja començat a fer les que exigeix el català Ramon Via.

—Adreçar, una vegada més, la seva encoratjadora salutació a tots els que resisteixen dintre mateix de la nostra pàtria i, ferm en la convicció que la resistència catalana no s'ha d'organitzar parcialment i ha d'estar articulada a l'autoritat del Govern de Catalunya, reitera al seu decidit propòsit d'arribar a l'estructuració eficaç de l'òrgan interior de la resistència.

—En fer seves les declaracions del President amb motiu de la constitució de l'actual Govern fetes el 14 de setembre del 1945, els Consellers declaren llur plena aquiescència al propòsit del President d'ampliar el Govern a fi de reforçar el seu caràcter d'unió nacional.

Occitanisme

Per JOAN MANRESA



LES filferrades del camp d'Agde comunicaven, en una cinquantena de metres —pel costat on hi havia “la meva” muntanya de Montjuïc— amb una llenca de terra lliure. No gaire transitada, ben poc concorreguda, era, més o menys, com altres espais de terra lliure que no condueixen enlloc, i que, a tot estirar, hom sol contemplar, tot passant, des d'una certa distància: com els que limiten amb els presidis o amb els forts militars, i un xic menys que els d'aquelles vinyes ondulades que van a besar les muralles dels cementiris, i a les quals, mal que mal, a l'hora de l'ensofrat, de la poda o de la verema, els camperols han d'acudir quan és necessari: i en les quals, adhuc, en un moment de descans, poden adreçar la figura encorvada, bo i traient-se la gorra o la barretina, en record d'algun parent o amic...

La terra lliure que, en una petita extensió, limitava amb el camp d'Agde, atreïa, gairebé únicament, l'atenció d'algun petit comerciant ambulànt que hi acudia amb la dotzena de productes consuetudinàris que podien interessar als refugiats: de preferència el pa, la llet de pot, la margarina, el sucre i el tabac, i també el paper d'escriure, la tinta i, finalment, algun altre estri més luxós i, comparativament, menys necessari, com fulles d'afeïtar, pastilles de savó o algunes pintes...

Sempre, ja no cal dir-ho, entre tants, hi havia algú que podia fer productiva als comerciants ambulants llur visita a les filferrades. Jo mateix, durant dos dies —vaig rebre, per primera vegada, dotze francs que m'envià el meu partit—, vaig acudir, amb més interès i amb més delit que mai, a les filferrades. Vaig administrar, sàviament, els meus dotze francs, i vaig afirmar, convençut, que la visita dels comerciants ambulants havia d'ésser declarada d'utilitat pública.

I quan hom no disposava de dotze ni de cap franc, hi anava, tanmateix, alguna vegada. Perquè, entre tants, sempre podia haver-hi algun conegut que en tingués algun, i, al camp d'Agde, si no fos altra cosa, sempre podia aprofitar-se, si l'ocasió es presentava, una cigarreta...

Fou en una ocasió d'aquestes. Feia estona que m'estava contemplat, amb el pensament aturat, el petit horitzó que, fora de la “muntanya de Montjuïc”, no tenia ni realitats ni fantasies, quan vàreig veure venir, com si no tinguessin què fer ni on anar, dos caminants possiblement esgarriats. Francesos, és clar: un d'ells, típicament abillat, a la manera dels “gars de la terrasse”, amb un autèntic vestit “Lafont”, de Lió, de gruixuda tela blava impermeable, amb el pantalon que s'anava eixamplant, en avall, fins acabar amb una ampla bossa lligada a la sabata ferrada; l'altre semblava més aviat un camperol. Venien parlant allò que ells, involuntàriament i contra la meva voluntat, en diuen el “patuà” (“patois”, en la correcta grafia, ensems que absurda denominació francesa).

En ésser prop meu varen canviar d'idioma: m'adreçaren, primer l'un després l'altre, una salutació que tenia tant de cordialitat com de consigna política, mentre, bo i esguardant, entre porugament i desafiadora, a l'entorn, aixecaven el braç enlaire, amb el puny clos. Com si endevinessin quina era, abans que tot, la meva necessitat immediata, varen allargar-me, generosament, un magnífic paquet de “Maryland”, el retorn del qual, una vegada encetat, no acceptaren.

Formidables camarades, ni els primers ni els darrers, i que, en més d'una ocasió, m'havien col·locat en una situació d'inferioritat, m'havien desconcertat àdhuc, sense saber quin paper, exactament, havia de fer-los, ni com havia de tractar-los. Perquè ells, a part llur bona voluntat, única, cal dir-ho, cercaven el camarada major d'edat, el que havia lluitat i s'havia curtit i havia adquirit el mestratge del foc i del plom en la contesa de l'emancipació del proletariat, en la gloriosa epopeia de “l'Espagne”, les vicissituds de la qual coneixien, particularment, a través de “L'Humanité”, de la interpretació incompleta i parcial, si es vol, però indubtablement la més favorable, que hi donaven “els seus”.

No els en donaria pas la culpa, si ells pensaven i obraven així... I no la tindria pas jo, ni la tindria cap dels meus, cap dels que pensaven com jo, cap català ni cap republicà —sense més adjectius—, si, fora de les d'aquests camarades, eren comptadíssimes les proves d'adhesió i de recolzament decidit i entusiasta...

I no té res d'estrany, per tot plegat, que més d'una vegada, al costat d'ells, em sentís en una situació quelcom violenta. Perquè no podia defraudar-los. I, en canvi, no podia, tampoc —no hauria estat lícit ni noble—, enganyarlos, dir-los allò que no sentia ni pensava, allò que no creia o que no era cert o no corresponia exactament a les coses esdevingudes “en Espagne”. Dilema quelcom enutjós el que es plantejava sempre entre un republicà autèntic i aquests camarades, que eren quasi els únics amics declarats, i, al

mateix temps, eren àvids de reciprocitats i d'afinitats ideològiques...

Sortosament, aquella tarda del camp d'Agde, la conversa prengué unes derivacions insospitades, meravellosament i afortunadament insospitades, que ens apartaren, primer com per atzar, i més tard d'una manera cada vegada més volguda, per a acabar esdevenint apassionant, de les apreciacions corrents, dels camins més acostumats, per a portar-nos a través de les rutes altives de la gran Occitània. I gràcies a això, els, tal vegada —no pas per culpa d'ells ni meva— potser frustrats camarades, acabaren per acceptar la condició de germans, d'una Pàtria, ai las!, tan poc pressentida!

Les primeres explicacions foren, més aviat, paradoxals. Jo era més papista que el Papa:

—Parleu, si us plau, en "provençau". No ho veníeu fent fins ara?

I els sobtava, de bell antuvi, la vivacitat de la meva rectificació, que no podia ocultar la molèstia d'una ofensa que s'inferia a una cosa que jo estimava com a pròpia:

—Per què no dieu, doncs, "provençau", en lloc d'aquest mot: "patuà", que sona com un ultratge?

La conversa, en aquest terreny, ja estava encetada; i era tan fàcil seguir-la! Per a mi no constituïa cap novetat, i en coneixia la manera... I segurament, gràcies a això, les resistències anaren esdevenint, per moments, més febles, per a acabar desapareixent del tot. La condició era, naturalment, no parlar de política i, fins i tot, no parlar de pàtria; anar-la dibuixant, fer-la aparèixer, de manera clara, amb amor i amb efusió, sense anomenar-la.

La conversa, aquella tarda del camp d'Agde, fou interessant com un bell regal; fàcil com un monòleg, l'esperit i la lletra del qual hom coneix al peu de la lletra. Inspirada, perquè tenia les arrels en les primeres i més ardides incursions pels dominis d'Occitània, en les quals ens havia acompanyat l'obra i la doctrina del —sense paradoxa— seny ordenador de la nostra terra.

La conversa es convertí en un viatge a través de tota l'Occitània. Vaig explicar-los les meves primeres impressions i els meus primers contactes amb aquestes terres que havia acabat estimant com a meves. La meva primera sortida de Perpinyà, ja feia anys, cap a la França de l'interior. La primera visió de Provença, ràpida com el pas del tren, però suficient per a fer-me donar compte que res no canviava, que, més enllà de les Corberes, hi havia la mateixa llum, dominaven els mateixos colors, intensos, delimitats, i que les formes eren ben dibuixades, retallades, precises. El mateix a Narbona que a Montpellier, Besiès i Nimes, que a Arles i a Avinyó... I més lluny, bastant més enllà, en arribar ben endintre de la vall del Ròdan, les formes, lentament, es desdibuixaven, i em trobava, per primera vegada, davant d'un paisatge pintat al pastell, diluït i impregnat d'humitats, en mig del qual les pedres velles ja no eren daurades, sinó que tenien regalims negrosos... Em trobava, per primera vegada, davant d'un cromò dels que havien fet època feia ja cinquanta anys, que es convertia inesperadament en realitat, i s'arrapava a l'ànima amb un in-

contenible sentiment de nostàlgia. Vaig acabar, tanmateix, acostumant-m'hi.

Després, al cap de bastant temps, es produí el fenomen a la inversa. Un dia de setembre que la nostàlgia m'empenyé, finalment, envers la Mediterrània, va sorprendre'm alegrement la llum intensíssima. Va recordar-me, de cop, que ja estava a casa meva. On fos, era igual: Avinyó o Barcelona, el Llobregat o les rives del Ròdan amplísim.

I no vaig passar de llarg, com a l'anada, per les terres de Provença. Vaig dedicar-me a recórrer les seves ciutats i els seus pobles. Vaig conèixer amb les seves gents, vaig identificar-me amb els seus costums autòctons. I no vaig sentir-me estrany. Ni al costat del circ romà d'Arles ni contemplant l'exhuberència de dibuixos de les roques de la Costa Blava; ni a la badia immensa de Toló ni en l'encimbellada Besiès, on havia vist, a la façana de l'Ajuntament, un gran rètol de marbre gravat en l'etern vernacle...

La conversa del camp d'Agde topava, en arribar a aquest punt, amb les darreres resistències. Era jo, encara, més papista que el Papa, però ja no ho era tant. Perquè si s'oposaven a la meva exaltació, a la fluència de sentiments més que d'idees, algunes consideracions a propòsit dels francesos i dels provençals també —en aquella circumstància exposades pels meus casuals visitants—, jo insistia en parlar d'altres coses més altes, que estaven pel damunt del moment i de la gent, del comportament i del tracte.

Es clar que l'origen dels nostres punts de vista era diferent, i jo, des del meu, és clar, podia seguir dient: —Què hi fa com era la gent? No l'havia trobada sovint, sinó hostil incomprensiva, àdhuc a la mateixa Maiano, un dia de juvenivol pelegrinatge al Santuari que guarda els records de Mistral? I allí, àdhuc allí, havia hagut de discutir per a convèncer, per a acabar, finalment, rubricant la discussió, ja descansat i sense por d'equívocs, amb la frase resum, aquella que resolva totes les qüestions i era punt de partida i també fita llunyana: "Perquè nosaltres, els catalans, som igualment occitans..."

Bastant va costar-me. Però finalment, al camp d'Agde, vaig creure arribat el moment de poder repetir aquella frase. I no va despertar recels, ni va desvetllar suspicàcies, car mai, dita d'aquesta manera, no pot produir ni els uns ni les altres. L'efecte, el bon efecte volgut, era una vegada més atès. Qui hauria pogut sospitar, llavors, imaginaris pensaments imperialistes, que jo, sincerament, no tinc ni he tingut, ja que nosaltres, els catalans, som igualment occitans? Occitània, República del Sol, Catalunya? Quin nom podria oposar-se al somniar plegats de tots els fills de la Gran Pàtria?

No m'atreviria a assegurar que aquella tarda del camp d'Agde donés uns fruits gaire complets. Tanmateix, modestament o immodesta —qui sap!— m'atreviria a afirmar que fou una tarda aprofitada.

Vaig fer-me la il·lusió que, en acomiadar-me dels meus casuals visitants, en els seus ulls hi veia una llum nova. I amb aquesta il·lusió vaig endinsar-me, novament, entre les barraques del camp d'Agde.



LA CASA DE LES LAMPARES
de Riba i Cia. Ltda.

Compreu-hi els vostres regals

Gran assortiment de làmpares de llàgrimes de cristall

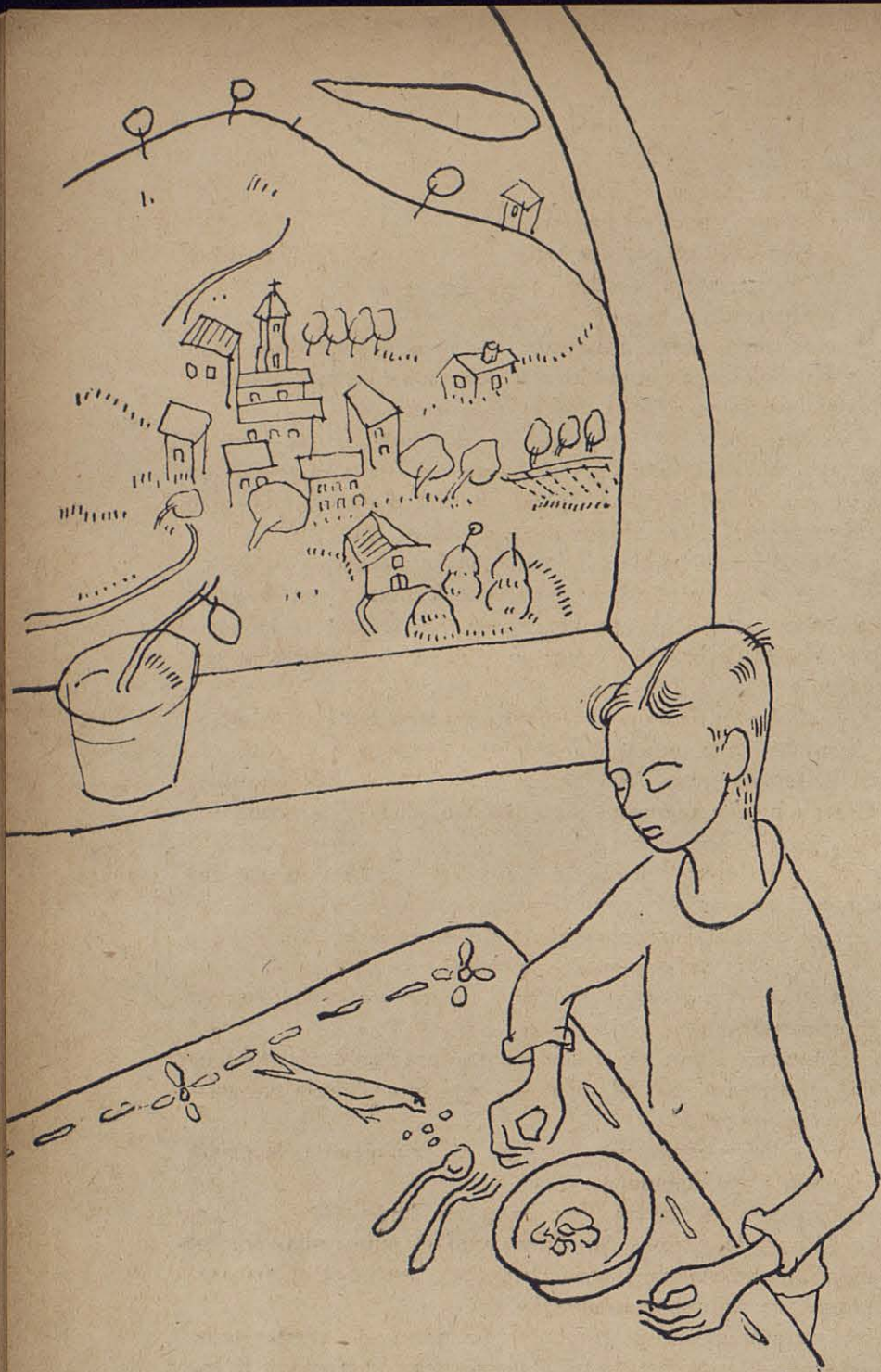
San Antonio, 41 -:- Telèfon 81656

Pels nostres infants

L'oreneta del Xiu

Per JORDI DE COMARREU

(Il·lustració de Josep Balmes)



EN un poble de l'alt Bergadà hi ha un casalici molt grandiós. La bona gent l'anomena el "Castell dels quatre vents", perquè té les quatre façanes seves esbatanadament posades als quatre caires del món, sense que cap casa ni caseta els aires li prengui, ni les clarors del sol. Ultra cò, és voltat de jardins. Les finestrades són de punt d'ametlla, les portalades fermament dovellades, i els cims de les seves paretasses de pedra picada, brunes pel remoreig del segle i colrades pel rodolar dels anys, són tots engarlandats amb una processó de marlets atalaiadors.

Deu fer de bon estar dins de casalici tan gran i a l'ensem tan gloriós, car fou dels senyors Comtes antics que manaren tots els pobles i viles de la rodalia!

¡Oh... no pas mica ni gaire!

Perquè, ¿sabeu?, cada jorn quan comença el riure de la clariana endolcida del bon matí, totes les portes de finestres i finestrons, de portes i portalades són curosament i mansoia obertes: després, però, en ésser en ple mig matí, tot de sobte una gran espetegadera se sent. Totes les portes que benigneament foren obertes, aital com la poncella de flor que somniosament s'esbadella, ara són tancades. I amb furientes presses, amb corredisses aïrades, aital com si la tramontana d'un bruixot hagués esvalotat el casalici i rebatés, amb malícia de desesperació dimonial les berles de fusta, per a estellar-les contra els bastiments de pedra.

¡Feia un bon xic de por això!

Però més encara en posava als cors de tothom en sentir-se com, bo i arrossegant-les barroerament feien anar en renou les cadires de les sales i cambres.

Això semblava un terratrèmol.

Ultra d'això espignetejava aleshores la veu escardalenta d'algú que cridava embogidament, anant d'ací i d'allà per tots els recons i reconades del casalici.

¿Què era tot allò? ¿Qui era aquell cridaire i esvalotat?

Un pobre vellet. El darrer brot d'una nissaga d'homes de seny gloriós. Era avi; i en assentar-se a taula, quatre fills hi comptava amb sengles mullers, i aquestes amb beneïda pomellada de fills. Una malura pestilencial en vuit dies els portà al fossar. I aquell avi féu una llarga quaresma de silenci i estar sol. Quan l'acabà li començaren un borboll de manies; després de les manies, capgiraments de cervell, i després d'això, tan tristivol, li caigueren damunt les ombres de la bogeria.

¡Deu ens en guard!

Per çò mai no eixia de casa.

Diuen que tenia por de tothom, i tothom d'ell en tenia.

Devegades baixava pels jardins; hi feia unes quantes corredisses, voltant el casalici, i es tornava a encafurnar portalades endins.

Ningú no sabia què menjava, ni com dormia, què feia perdurant tot el dia, i per què s'esvalotava amb aquella arrossegadissa de cadires i amb aquell espetegar de portes i finestres.

La gent deia que les ànimes li paraven taula, li feien el llit i neteja de la casa, i que, cap al vespre, quan tocaven a morts després de l'oració, un esbart de calaveres passava per totes les cambres on hi havia llit parat i resaven els salms dels morts.

¿Era veritat tot açò, tan gelador?

Voler de Déu fou, però, que un dia l'avi Met —que així era anomenat— eixís defora.

I se'n anà carrer enllà amb un vestuari que feia riure i plorar a l'ensem; perquè duïa un gran mocador de dona per gec, un barret o tarot d'ales molt amples, unes calces de paper espellifades i una espartenya i una xinella.

Feia por!

Era l'hora de les onze del matí.

Una arruixada de nois que eixien d'estudi l'ensopegà.

I com aquests tenen el seny ple de rialles i el cor curull de dalers de joc, no feren pas altra cosa que riure i més riure, jugar i més jugar amb l'avi Met.

I li feien befes, i li tiraven pedres, i li deien motius i fins amb estiragassades li esquinçaren els vestits amb els quals eixí pels carrers.

Aleshores arribà el Xiu.

Aquest era un excel·lent bon minyó. Mai el Mestre no el trobava sense lliçò, cada dia portava curosament escrit el seu treball escolar de casa, i mai ni mai no digué paraula injuriosa ni féu dany a ningú. Era molt entremaliat, malgrat tot çò. I de gosadia per la bona banda en tenia molta.

Per çò, posant-se entre mig dels seus companyons d'escola i de l'avi Met, digué:

—Això és pecat. Riure's de l'avi Met és cosa lletgíssima. ¡A casa tots!

I en dir això s'acotà vers terra, plegà unes quantes pedres i simulà ésser molt encès i voler-les rebatre damunt la mainada que es reia del malaurat avi Met.

Tots els minyons fugiren.

Restaren aleshores al mig del carrer el Xiu i el pobre vellet.

Aquest se li acostà i li digué:

—Vina... bon minyó. Ets un bon minyó... un bon minyó... I perquè ho ets, vina... anem cap a casa i et llevaré el cap. ¿Veus quina espasa tan lluenta que tinc? Amb un cop n'hi haurà ben bé prou... ¡Talla més...!

Xiu tenia la serenor d'un home gran; i respongué ben amatent:

—¡Oh...! vos sou l'avi Met... sou molt bon avi. Això de tallar el cap, ¿sabeu?, és cosa de botxins. ¿Oi que si? I vos no ho sou pas de botxí. Vos sou l'avi Met ¿oi que si?

I el Xiu bo i conversant amb manyagues i amorosides paraules amb el vellet, el menà fins el casalici.

Quan foren als jardins digué l'avi:

—¡Au! puja cap dalt, que et donaré bon dinar.

—No pas avui; un altre dia serà. — respongué el Xiu.

—¡Oh! ¡Quina por que tens!

—No en tinc ni mica ni gaire.

—Prou... prou que en tens...

—Si em deixeu anar fins a casa a cercar un ocell, bé prou que tornaré a dinar amb vos, avi Met.

—Ves a cercar l'ocell, que el "Castell dels quatre vents" per ell i per a tu, pa i vianda té.

Mentre el Xiu se'n anava, l'avi Met mormolava:

—¡Oh! ¡Quina por que tens... quina por que tens...! I reia gairebé esfereïdorament.

¿Hi anà el Xiu a cercar un ocell a casa seva?

Si: perquè era molt bon minyó, i els que ho són així, no diuen mai mentides, i sempre, si Déu ho vol, fan el que diuen.

¿Quin ocell era aquest del Xiu?

Una oreneta, que de tan manyaga i amansida com la tenia, arreu per arreu anava darrera d'ell.

El Xiu s'estimava molt i més que molt aquell ocell, perquè era del nial de la bona estrugància. Així anomenaven la gent a aquell niu que les orenetes feien als peus d'una Madona antiga de pedra, que els avis de gran fe de les nostres antigors posaren al bell cim del campanar, perquè beneís la vila i els seus conreus des d'aquell tron d'altitud encelada. I si arreu per tota la Nació Catalana és dita ben rebuda de com les orenetes quan refilen endiumengen ses passades bo i dient: ¡Jesucríiiiiist...!, en la vila on succeí aquest conte, creien com cosa seriosa i vera, que ultra de refilar amb el nom de Nostre Senyor, aquelles orenetes duïen l'empar omnipotent de la Mare de Déu; i que aquell noi o noia que assolia fer-ne una de ben manyaga, s'encomanava divinal protecció i empar.

Prengué la seva oreneta el Xiu, se la posà damunt l'espalla i es dirigí vers el "Castell del quatre vents".

Aleshores era l'hora de l'arrossegadissa de les cadires. Va trucar molt fort.

Hi havia massa terratrèmol per a ésser sentit.

Gosat, però, com era i no volent pas acovadir-se, agafà del jardí una pedra tan grossa com pogué i amb tota la fúria la rebaté a la porta principal.

—¡Buuuuuum! — feren les dues portes de fusta ferrada.

Tot el "Castell del quatre vents" ressonà pregonament.

El terratrèmol de les cadires arrossegades s'estroncà en sec.

—¿Qui hi ha? — feu l'avi Met.

—El Xiu que ve a dinar.

—Puja, Xiu, si et plau.

I ho féu, i amb ell l'oreneta.

—¡Oh! ¡Quina por que tens...! — tornà a fer l'avi Met.

—No en tinc ni mica ni gaire.

—Dina, doncs.

I el menà a una gran sala, on hi havia una taula molt ampla i molt llarga, amb tovalles de seda blanca florejada i vaixella netíssima d'or i argent riquíssim.

—No dinaré pas jo, avi Met, en taula de reis com és aquesta. A casa, ¿sabeu?, som pobres. Jo de menjar així no en sé pas. Dueu-me, si us plau, un plat d'argila cuita, amb cullera de fusta, car atuells molt sanitosos són.

I aital com demanà li fou dut per l'avi Met.

—A casa, ¿sabeu?, de carn així rostida no en mengem pas. Jo no sabria pas fer-ho. Poseu-me davant, si us plau, una cassola de trufes amb una conna de cansalada. ¡Es més bo!

I aital com demanà li fou dut, i també per l'avi Met.

Aquest dinà aquell dia el mateix dinar que el Xiu.

L'oreneta saltironava per la taula, recollia les engrunes de pa i picava també el plat del Xiu, que ja ho volia i li plaïa.

I aquest dinar fou fet pel Xiu i per l'avi Met un dia, una setmana, una mesada i dues i més i tot.

Cal dir que l'oreneta anà on anava el Xiu.

L'avi Met se la guaitava sempre.

I quan se la guaitava fitament, els seus ulls s'omplenaven de serenors boniques i pacífiques.

L'avi així l'amoixava, la seva positura era la del prohomsavi, atemperat i ple de seny. El seu alenar aleshores semblava el d'un infant.

L'avi Met demés de guaitar-se-la i amoixar-la, la peixia i li donava molletes de pa.

I quan això succeïa, l'avi Met feia la rialleta.

I el dia que dels seus llavis brollava una rialla, era tot pau; i ni espetecs de portes i finestres tancades ni arrossegadisses de cadires amoïnaven.

I vingué un dia en que l'avi Met demés de guaitar-se-la, d'amoixar-la i de peïxer-la, s'inclina vers l'oreneta i li féu un petó.

—¡Jesucríiiiiist...! ¡Jesucríiiiiist...! — féu amb festaire refiladissa.

I aquesta fou tan finament amorosivola que s'endinsà cor endins de l'avi Met; tan enceladament clara que li esquinçà les foscors de l'enteniment; tan meravellosament aconhortadora que li féu tremolar joiosament les entranyes de la seva ànima. I totes aquestes tres bones i excel·lents qualitats de la refiladissa de l'oreneta desdollaren els ulls de l'avi Met, que plorà abundantment.

—¡Avi Met, ¿que ploreu? — mormolà el Xiu.

—Beneïda arruixada de llàgrimes que m'asserenaren el seny en sentir la refiladissa remeiera de l'oreneta del niu de solemniat benedicció d'una Mare.

I el Xiu i el vell Met s'abraçaren estretament, com avi i net, i millor com pare i fill.

I ploraren llarga estona.

Mentre l'oreneta voleïava de l'espalla de l'un a la de l'altre, bo i refilant el seu refile que duïa dolçors de mel de lliris i roses, de romaní i jonça.

Des d'aleshores, l'avi Met n'hagué juí claríssim.

I mai més no es sentiren ni tancadissa sorollosa de portes que s'estellen, ni arrossegadissa de cadires que són dutes barroerament d'una cambra a l'altra.

I la compassió de reverència envers els vells i malaurats que n'hagué el Xiu, fou premiada entrant a ésser el senyor natural del "Castell dels quatre vents".

ESTIMAT:

Fa unes hores, hem arribat a Sète, a casa del teu parent. Tothom dorm, malgrat que tot just acaben de tocar les nou, en un gros rellotge del menjador, i com que jo no tinc gens de son i em trobo amb el cap ple de pensaments per tantes sensacions, derivades dels esdeveniments d'aquests darrers dies, experimento la necessitat imperiosa d'escriure't, per a donar algun esplai al meu esperit, en explicar-te totes les coses. Potser et semblaria pueril si sabessis que t'escriu una lletra que no puc fer arribar a les teves mans, i que ni sé quan podràs llegir-la; però, no hi fa res; crec que comprendries els meus sentiments, i si algun dia, com desitjo i espero, podem reunir-nos, aquestes notes em facilitaran el treball de recordar més clarament tot el què ara ens esdevé.

Procuraré ésser ben serena i no deixar-me emportar massa per l'emoció, que podria donar a les meves paraules un to tràgic o desesperat. Crec que tot just comencem un camí que pot ésser difícil i cantellut, i que necessito fer recull de totes les forces que em queden. Potser són molt escasses, doncs aquella fama que tots em posaren de valenta —haig de confessar-ho—, no la mereixia; íntimament, potser tenia la mateixa por que els altres. Jo sé que quan venien a bombardejar-nos i sentia l'esgarrip de les sirenes, el cor se'm feia petit, petit, però com que tots els que em voltaven, mostraven d'una manera tan exagerada el seu esglai, i les nostres menudes miraven ansioses la meua cara, jo sabia que esperaven les meves paraules encoratjadores: "No és res; són els nostres que fan pràctiques!"; i elles, tranquil·les, corrien al costat de l'àvia, que procurava arraulir-les, ben a la vora seu, en un recó de la cambra. La meua mare intentava calmar la pobra minyona, que no sabia el què es feia, i mentres tant jo aprofitava el gas, que llavors sortia amb alguna major força, per tal de fer arrencar el bull a les lleties o als sigrons, plens de corcs. Recordo ara els desmaís de la senyora del segon pis, que el seu fill la baixava, mig a braç, fins el nostre; ella va acabar-me la mica d' "aigua del Carme" que jo guardava amb tanta cura. Vaig tenir, també, de fer el cor fort quan tu marxares al front, i les poques hores que vas poder venir a casa després no podia pas entristir-les amb lamentacions. Vingueren cops dolorosíssims, que em feren trontollar: la mort del meu pare; la de la nostra filleta; i el tenir de veure com la meua germana quedava muda, tot un any, per la impressió que rebé quan un avió franquista bombardejà i ametrallà salvatgement l' autobus en el qual ella anava. Aquell mateix vespre nasqué el seu filllet; i ara els he deixat, quan tots dos comencen, per un igual, a pronunciar les primeres paraules: el petit amb el suau i inconscient xerroteig de l'infant; ella retrobant els mots amb esforç lletra per lletra.

Era per força que havia d'ésser valenta. Quantes vegades una opressió intensament dolorosa em dominava, com si em digués: "ja no pots més!...", però un record de la meua infantesa se'm feia present sempre, en aquells moments, invariablement, amb una força tan viva que fins em produïa estranyesa. Era un ninotet petit de cel.luloide, que ni recordo qui me'l va donar; estava enganxat a una semi-esfera, amb un pes de plom; no tindria ni l'alçada del dit xic; portava un llarc abric, pintat de blau, amb un casquet negre, com si fos de pell, tal com representen els cossacs russos. Jo m'entretenia donant-li cops per tots costats, i ell s'inclinava fins a geure's gairebé però tot seguit tornava a quedar-se dret. Em divertia veure'l trontollar continuament, per a redreçar-se sempre de la manera més airosa, i amb una cara tota riallera i simpàtica. En aquests darrers temps, davant de l'aparició repentina d'aquest record en els moments

Lluny de la Pàtria

(Full d'un diari, 26-I-1939)

Una lletra no tramesa

Per ANGELS S. CRESPO

en que tota jo defallia, no podia evitar un trist somriure i em deia interiorment: 'has de redreçar-te, com el cossac!', i així ho feia. Heus ací tot el secret de la meua valentia.

I ací estic avui, lluny de la nostra casa, sentint encara sobre el meu pit la dolça i dolorosa opressió d'unes abraçades de comiat, i la salabror d'unes llàgrimes que es barrejaven amb les meves. Tinc encara la visió dels carrers de la nostra estimada ciutat, en aquella hora del matí d'ahir; de la gent a les portes, com quan hi ha un enterrament i els veïns surten a tafanejar i xiuxegen, sense gosar enraonar fort. Tot ho veia d'una manera confosa, com si ho mirés a través d'un vidre entelat. Sentia les paraules de gent que jo creia que ni em coneixia. La bacallanera del carrer Llúria deia a una dona: "Valga'm Déu!, aquesta senyoreta també marxa!...; pobreta!, oh!, i amb les nenes!...". L'estanquera volgué aturar-me, però se'm féu un nus al coll, i vaig passar sense poder dir-li res; amanyagà una de les menudes, i es quedà també no sé què dient.

Jo no sé si he fet bé o malament d'emportar-me les nenes, i si tu ho aprovaràs o no. Després de tant pensar-ho, em vaig decidir a fer-ho. Ara les estic mirant. Dormen plàcidament, tan confiades, sense cap temença, que m'aconsolesa pensar que no estic tan sola. Potser elles m'obstaculitzaran el prendre alguna determinació convenient, però vaig tenir por de deixar-les; tant-de-bó hagués pogut emportar-me'n la meua mare!... i a tots!...

Aquests darrers dies era un no viure, a Barcelona. Els bombardeigs es succeïen els uns als altres, sense parar. Encara no acabava el darrer toc de les sirenes que asenyalaven el terme del perill, que ja començava una nova alarma. Abans d'ahir, a la nit, endemés, es sentiren continuament les canonades, tan aprop, que tota la casa retrunyia. Fou llavors quan vaig ferme la determinació de marxar l'endemà, de bon matí, sense esperar res més, doncs havia passat tota la tarda donant passos per a ajuntar-me amb algú que disposés d'auto o camió. Tot em va fracassar en el darrer moment, com ja havien fallat les promences que ens havien fet de venir a cercar-me quan el perill fos imminent.

Pels carrers circulaven, a tota velocitat, autos plens de

ARMENGOL PALMES
PINTURA, DECORACIO =

AV. PORTUGAL, 999 — TELEFON, 52477
SANTIAGO

maletes i farcells. Jo vaig agafar la cadireta de passeig i, sobre un petit maletí, s'hi assentà la menuda; la grandeta, tota seriosa, venia al meu costat i portava una bossa amb algunes robes d'elles, el més justet perquè no la cansés; jo duia l'altre maletí, amb tots els papers i documentació. Les maletes, ni pensar-hi... Així és que hem sortit amb la roba que portem a sobre.

Jo pensava arribar-me fins la sortida de Barcelona, per la carretera de la costa, per a intentar que alguna colla que anés amb camió o carro, ens recollís. Tot just érem a la plaça de Tetuan, ja vam veure projectada a terra l'ombra negra dels avions feixistes que s'apropaven com corbs gegantins sobre llurs preses. La gent corria per tal de protegir-se en les cases i en els refugis, però jo no vaig aturar-me; apretant el pas, gairebé corrent, vaig anar avall. Les bombes començaren a caure amb el seu xiulet sinistre i eixordidor. Els avions eren molts, i passaven per sobre nostre formant grans fileres. Jo esperava, en tot moment, que deixarien caure allí mateix la seva càrrega, i corriem, corriem tant, que fins em mancava l'aire per a respirar, i la pobra nena anava d'un costat a l'altre, sobre la cadira; em vaig veure obligada a lligar-la fortament amb les corretges, i a recomenar-li que s'agafés ben bé.

Fins les coses inanimades compartien, potser, tot el dolor de la tragèdia barcelonina. L'arc del Triomf, abandonat com un naufrag, en mig del passeig, semblava que implorés que no el deixessin tot sol. I un xic més enllà, el palau de Justícia, gris, trist, se'l mirava sense poder protegir-lo.

Per fi, vam arribar a la carretera que anava plena de gran corrues de gent, que caminava penosament sota el pes de grossos farcells, sacs i maletes. També hi havia un seguit d'autos, carros i camions, plens a vessar, amb tota mena d'objectes, matalassos, atuells de cuina, i àdhuc algunes gàbies amb ocells que voletejaven esverats, donant-se cops contra els filferros; pobriçons!...

Quan trobarem el primer control, ens hi aturarem, junt amb l'altra gent que demanava, a grans crits, que els volguessin deixar pujar als vehicles. Jo no vaig tenir sort, doncs aquestà afavoria a alguns dels que anaven sols, els quals saltaven dins dels camions, o s'hi agafaven a qualsevol banda, i llavors ja ningú no els en treia. Un carrabiner vell, que anava cap a Mongat, on hi tenia la família, s'ajuntà amb nosaltres, i en veure'm decidida a no esperar-me, seguí al nostre costat.

Caminàrem molt. Quan venien els avions feixistes, ens arraceràvem en els marges dels camps que toquen a la carretera, però jo ben prompte en sorti. Sentia com una frisança per a acabar aquell suplici, aquell camí que m'allunyava de Barcelona, de la nostra llar... Com si es tractés d'una medicina amarga, volia empassar-me-la d'un glop, tancant els ulls i sense pensar-hi; però el camí es feia interminable, i ningú no ens volia.

Cinc hores vàrem marxar i les nenes mai no es queixaren; devegades, feia caminar una estoneta la petitona, i la gran anava en la cadireta, per tal que descansés. Tenia el delit d'arribar al Masnou, d'on sortiria un tren vers la frontera, segons em digueren, i jo pensava que podríem prendre'l fins a Caldetes, per a anar a acollir-me a l'asil de l'Ambaixada francesa, però més endavant ens desmentiren aquests rumors; és dir, ningú no sabia res de res.

Quan faltava poc per a arribar al Masnou, on jo estava decidida a passar-hi la nit —si no en sortia tren—, per a reprendre les forces i continuar l'endemà la marxa, dos soldats motoristes, amb un "sidecar", que estaven aturats a la carretera, accediren a portar-nos fins a Llaveneres, després de molt pregar-los-hi. En menys d'una hora, férem el camí que ens faltava, i eren gairebé les dues quan ja ens trobà-

vem a les portes de l'hotel "Titus", on es recollien els anti-feixistes que emparava l'Ambaixada francesa, doncs aquells soldats foren tan bons que, malgrat haver-me dit que no els hi estava permès portar a ningú, i molt menys a les dones, es veu que la compassió triomfà en ells per sobre de les prohibicions, i àdhuc passaren més enllà del seu destí, acompanyant-me fins a Caldetes. Que Déu els hi pagui el gran bé que em feren!, doncs sols gràcies al seu gest vaig arribar a temps a l'Ambaixada. La sorpresa fou dels amics que ja hi eren, en fer-se càrrec de com jo havia pogut arribar-hi, amb les nenes.

Abans de les quatre, en efecte, ja ens reuniren a tots, i cridant-nos segons llista, ens feren pujar a un camió que ens portà a l'embarcador. A poca distància de la costa, es trobaven ancorats alguns vaixells de guerra anglesos i francesos, i unes gasolineres realitzaren diversos viatges, per a portar-hi la gent. Primer sortí l'ambaixador amb la seva família i el personal de l'Ambaixada; després el grup de persones aco-llides.

Les onades eren bastant fortes i resultava un xic difícil pujar al vaixell, doncs els cops de mar feien topar amb violència la gasolinera contra el casc, i tornaven a separar-la. Sobretot als menuts i a un pobre noi francès, ferit a una cama en el front, i que anava amb croses, sols assoliren pujar-los després de variis intents desafortunats. Per fi, tots estiguérem embarcats en un destructor, el "Siroco", que immediatament emprengué la marxa vers França. La coberta era tan baixa que, en molts llocs, les onades la inundaven. En mig d'una tristesa indescriptible, vèiem com es desdibuixava el perfil de la serralada de la costa; aviat tot es féu borrós i la fosca davallà sobre nosaltres.

A les senyores i als infants ens oferiren les poques cabines disponibles perquè poguéssim reposar. A l'infermeria hi havia uns llits i jo em vaig mig estirar al costat de la menudeta, que s'adormí tot seguit; la gran, encuriosida, voltava mirant-ho tot; per a ella, al fi, allò no era res més que un viatge que, en el fons, la divertia, i començava a intentar parlar i entendre's amb unes senyores i amb el mariner que, molt gentilment, ens portà uns vasos de llet. Jo no havia prè res des de les set del matí; elles havien menjat algunes cosetes que ens prepararen abans de sortir de casa, i aquella llet, fresca i bona, els semblava el millor requisit. A mi, els ulls se me'n hi anaven, però experimentava una sensació estranya. Seria la melangia o s'hi barrejava un xic de mareig?; no ho sé, però sentia que si me la prenia, no em sentaria bé, i vaig renunciar-hi.

A les onze de la nit, desembarcàvem a Port-Vendres, i després d'uns curts tràmits sanitaris i de Duana, poguérem anar a l'hotel.

I aquest matí m'he despedit dels bons amics que han fet amb mi aquest viatge que inicia el nostre exili; he sentit força recança en separar-me'n. Se m'apareixia més fàcil i àdhuc agradable, seguir amb ells fins a París, per a retrobar amics benvolguts, de Barcelona, que no l'adreçar-me a casa d'un parent, per a mi inconegut. Però, moltes vegades hem de fer allò que menys desitgem, i aquest parent ens oferia ara la major facilitat per a servir-nos d'enllaç entre nosaltres, quan tu travessis també la frontera.

El viatge des de Port-Vendres a Sète ha estat llarg i pesat.

En arribar-hi, i trobar-me en una plaça, davant de l'estació, he considerat millor pujar a un taxi, i evitar-me així l'anar preguntant. L'auto m'ha portat davant d'un edifici de dos pisos. A la planta baixa hi ha un magatzem, del qual en surt una forta olor de vi, amb grans bótes per tot arreu; al costat una porta de vidres glassats i, a la paret, una placa de llautó daurat, amb el nom del teu parent, gra-

TA CIERO...!

I aquesta paraula fou escrita darrera d'una tarja que duia estampada al seu davant i entre mig de castanyoles i penjolls de vestits de gent donada a curses de braus, la torre de La Giralda, de Sevilla.

I aquesta paraula: "TA CIERO", és castellana i vol dir: "Te quiero". Només que el beneitàs de català que l'escriví a la seva noia festejada, no pogué capir d'escriure-la d'altra manera millor.

Es deia Andalet.

Era un ruc presumit.

Li semblà que fer-ho en castellà era de més to.

Li paregué millor també una tarja de la terra dels bous, guitarres i castanyoles.

Dues errades molt greus.

La Montserrat, noia festejada, era ben catalana, de seny clar, pietat arrelada, i a la qual aquestes futeses i moixaines, amoïnaven molt i molt.

I escriví pitjant molt fort la ploma damunt l'estampa, aquestes paraules.

—"No t'entenc..., i menys en llengua no nostra. No t'estim... Compra't una guitarra, unes castanyoles, el vestit llumenós d'home de braus...; que bé que et cauria! Aclofa't sota les ales del tarot cordobès i posa't a cantar *seguidilles* a l'ombra de La Giralda; i... espera una "manola". No ets digne de l'amor de cap catalana. Ets un masell per a Catalunya..."

I així finí el festeig de l'Andalet amb la Montserrat.

N'hi han molts d'Andalets per aquests móns de Déu; i per dissort, més encara en aquests temps i en la nostra Catalunya esclava ignominiosament. Fins n'hi han que han estat nomenats batlles, i escriuen el castellà com aquell del TA

vat amb grosses lletres. Un cop dintre, m'he atansat a la finestreta i he preguntat per ell. M'han dit que estava al pis de dalt, que és el seu domicili.

En pujar les escales, el cor em batejava fortament; per fi, anava a aclarir el dubte de com seria rebuda. Una dona, jova i bonica, ens ha obert, i després de les naturals explicacions, ens ha fet passar a un gran menjador en el qual la claror esmorteïda que entrava pels balcons, a través d'unes grosses cortines, es barrejava amb la que produïen els tions que cremaven en la xemeneia de marbre. De moment, en aquella penombra, he cregut que no hi havia ningú.

D'una ràdio, col·locada en un angle de l'habitació, en sortia la veu del locutor, clara, amb un castellà autèntic, cridaner. Des de Barcelona, donava les notícies de l'entrada dels feixistes a la nostra estimada ciutat. He sentit aquella veu com una fuetada a la meua cara; m'he mossegat els llavis, per por de no esclatar en gemecs, com un infant...

Davant de l'aparell hi havia un gran silló. Fixant-m'hi bé, he vist que un cap en sobresortia. La dona jova —ara sé que es diu Suzanne— i nosaltres restàvem dretes sense apropar-nos; es veu que ella no volia interrompre'l. Quan el locutor ha callat i es sentien llunyans els tocs d'una xaranga, ella ha estossegat i ha pronunciat uns mots, que no he entès. Aleshores, el teu parent s'ha aixecat del silló i ha vingut cap a nosaltres; he vist una cara excessivament vermella, i uns ulls petits, que em miraven fixament.

No podria dir-te tot el què hem parlat, però n'he tret la impressió que és completament simpatitzant d'en Franco, i no comprèn que jo, la teua dona, hagi marxat de Barcelona ara que, segons ell diu, hi haurà pau i tranquil·litat, ni que tu estiguis decidit a seguir la sort de l'exèrcit re

De Catalunya ens diuen

CIERO. Déu ens multipliqui, com un roserar beneït, les Montserrat; aquestes, que entenen les coses, les albiren venir de lluny, que tenen seny per destriar-les, raó per a rebatre-les i cor amplíssim de braó per estimar, la nostra Terra; les quals a l'ensem, somrientes, eixerides, encisadores i amables, saben puntejar bonicoïament la sardana, bo i entonant esclatadament aquelles paraules del nostre gran Mestre Guimerà:

Som i serem gent catalana
tant si es vol com si no es vol...
No hi ha Terra més ufana
sota la capa del sol.

publicà. Li he explicat, tan bé com he pogut, tots els nostres ideals, tota la raó i justícia de la nostra lluita; no crec pas haver-lo convençut. M'ha arribat a exasperar, però, dominant-mè, li he exposat els nostres plans i la confiança de poder comptar amb ell fins que tu vinguessis a cercar-nos.

El resultat és que estem ací i que ha donat ordres perquè ens arregessin una cambra; tanmateix no em faig gaires il·lusions de trobar en ell un veritable desig d'afavorir-nos.

La cambra és gran, amb un ample llit de matrimoni, on —pera evitar-los-hi molèsties— he dit que podríem dormir-hi totes tres. Té un balcó des del qual es veu tota la llargada del carrer, que és, en realitat, el moll d'un canal per on hi circulen constantment unes grans barcasses i algun vaixell petit; al seu pas, alcen o giren els ponts que travessen el canal. Tot aquest moviment i maniobres han constituït la gran distracció de les nenes fins l'hora de sopar, durant el qual han fet molta bondat. Sols, als postres, la petita es resistia a menjar-se un plàtan; tu saps que ella no n'havia vist mai cap; però, en veure la il·lusió amb que se'l menjava la seva germana i les alabances que n'hi fèiem, s'ha decidit.

He respirat ample quan, per fi, m'he trobat sola ací, a la cambra. I ara que, escrivint, he pogut satisfer el desig de desfogar-me de totes les impressions rebudes, no vull continuar, perquè potser serien els planys i l'enyorament els que guiarien la meua ploma. Semblaria que estic arrepenentida d'haver marxat; i això no! Vull tenir esperances, malgrat tot, i que, quan ens retrobem, em vegis fortament decidida i encoratjada per a començar amb tu la vida que calgui.



Catalans a Xile

Enric Leonart i Sitjes

Per JOAN MONTAÑANA.

LA FORTA personalitat d'aquest bon català, és de sobra coneguda als centres comercials xilèns; l'esforç fet per ell li ha valgut la Presidència dels Sectoristes de la Companyia de les Cerveseries Unides de Xile.

.....
Als albors dels primers dies d'aquest segle, ve al món en el carrer La Cera, carrer veí de la Ronda Sant Antoni, de Barcelona, el petit Enric Leonart.

Essent encara molt nen, el seu pare, escultor de prestigi que ja havia recorregut amb el seu art les terres d'Amèrica, és contractat per els RR. PP. Caputxins de Concepció, per a que vingui a Xile a fer-se càrrec de les escultures interiors en l'ornamentació de l'església de la Comunitat; sota la direcció del vell Leonart, neixen a l'interior de l'església, meravellosos altars, capitells i columnes. L'altar major, és una obra d'art.

El petit Enric, al costat del pare i artista, creu veure miracles davant tanta meravella; aquelles coses creades pel seu pare, es gravaran fort dintre el seu petit cervell d'infant, i per a sempre quedarà allí impresa la idea i la concepció de les coses grans, de les coses que un home pot realitzar tenint força de voluntat i estimul de treball.

Acabada que fou l'ornamentació de l'església dels Caputxins es celebrà una gran festa per a inaugurar-la; el vell Leonart, gran català i fort apegat a les tradicions catalanes, vesteix el petit Enric amb el tradicional trajo català des de la barretina a les espadenyes i un escut de les quatre barres on es llegeix: VISQUEN LES GLORIES I ARTS CATALANES.

.....
Enric Leonart comença a pensar en ser quelcom per si mateix.

Desseguit parla amb el pare. S'han acabat ja els dies d'escola, els dies de nen; ha de procurar ser quelcom, i formar-se una situació.

Comença a treballar, com a viatjant representant.

Després entra a formar part d'una forta empresa Nord-Americana, establerta a Xile, i als pocs anys, la Direcció de la casa americana el nomena Gerent al territori xilè.

En els millors moments comercials d'aquella, forts esdeveniments polítics commouen els fonaments industrials i comercials de Xile.

Fins que la situació s'aclareixi, la casa americana, tanca les portes de la sucursal xilena.

Enric Leonart, no desmaia per això. Reprèn la feina, però aquesta vegada per a ell sol; per què treballar pels altres quan es pot treballar per un mateix i rebre les conseqüències bones o dolentes, segons la pròpia conducta?

.....
Els anys han anat passant i el que fou petit Enric, ha format a Xile la primera dinastia dels Leonart.

Unit en matrimoni a una excel·lent dama xilena, el destí li ha concedit tres fills.

Les seves activitats comercials estan encarrilades des de fa alguns anys al ram dels vins de Maule.

Segueix, incansable, el treball; la seva família, cada dia mes crescuda, l'ajuda amb estusiasme. I la casa creix...

El seu nom, va assolint solidesa comercial dintre d'una línia recta d'honorabilitat.

Una de les més grans vinyes de Xile, li parla per tal que es faci càrrec de la distribució de la mateixa; no sap què fer, perquè té massa treball. Finalment, però, accepta. I aquella Vinya veu com els vins de la seva marca s'estenen per tot arreu.

.....
El destí, sempre traïdor, ha volgut endolar la vida d'aquest home arrabassant-li primerament la seva muller i després, el fill gran.

Dies de tristor i descoratjament el volten!

Aquell cúmul de treball i dolor, són massa forts per a ell.

Poc a poc, aparta algunes coses del seu camí comercial, es replega a una pausa transitòria; necessita un fort descans espiritual!

.....
L'home és encara jove.

A la vista dels fills que queden, de nou la sang torna a alçar el bull i busca en el fort remolí del treball, el bàlsam necessari a tantes penes.

Des de les primeres hores del matí fins les últimes de la nit, sols el treball compta per a ell.

Els Sectoristes de les Cerveseries de Xile el nomenen el seu President.

Obre la Sucursal Leonart a Talca, i al poc temps d'oberta, la Sucursal té vida pròpia.

Compra una marca de vins, la llença al mercat i els vins són ben acceptats per la clientela.

Amic personal de Juan Antonio Rios, farà tots els esforços que pugui per a ajudar la campanya presidencial, fins que l'amic és President de Xile.

I els dies passen... i el temps corre... i Enric Leonart i Sitjes, des de les primeres hores del matí, fins les últimes hores del dia, continua agafat al governall de la barca dels negocis.

Negocis que, seguiran el seu ritme floreixent, tal com es mereix el seu esforç i la seva capacitat comercial.



Instal·lacions i reparacions elèctriques

d'Agustí Tafall

Autoritzat per la D. G. S. E.

Matucana, 565

Tel. 94948

Compra - venda de motors i venda de
tota mena de materials elèctrics

PRESSUPOSTOS — CONSTRUCCIONS

RAMON SANROMA

HUERFANOS, 1164 (Galeria Alessandri) - OF. 41

TELEFON 84318

MOBLES

Tarragó, Vives i Cía. Ltda.



Mobles rustics de qualitat per a cases de:

- * ESTIUEIG
- * "FUNDOS" i
- * CIUTAT

EXPOSICIO, VENDA I OFICINES

Av. PROVIDENCIA 1190 — TELEFON 46622

Fàbrica: GIRARDI 1427

CONSTRUCTORS

INSTAL·LACIONS

NOTICIARI

Lluís Ignacio Rodríguez

Amb motiu del trasllat al Canadà de l'Excel·lentíssim Senyor Ambaixador de Mèxic la col·lectivitat republicana dels pobles d'Espanya resident a Xile, va obsequiar-lo amb un sopar de comiat que va tenir lloc als salons de l'"Oriente". La festa va transcórrer agradablement, i tant els parlaments d'Antonio de Lezama, que va oferir l'homenatge, com el de l'Ambaixador varen merèixer l'aplaudiment unànim dels assistents. Després, i com a fi de festa, les cançons populars ens traslladaren per una bona estona a altres temps i altres climes.

No cal dir com desitgem a aquest mexicà il·lustre tota mena de felicitats i d'èxits en el seu nou comès.

A profit del nens espanyols refugiats a França

Organitzat pel Centre Republicà Espanyol, la Delegació del Govern Basc, el Centre Català i els Partits i Organitzacions amb Delegació a Xile, va tenir lloc un magnífic festival artístic al Teatre Municipal de Santiago.

L'art de la jova estrella de ball espanyol, Anna Maria, i del seu "Ballet" va captivar una vegada més el nombrós públic que va omplir completament el Teatre, i que no es va cansar d'aplaudir el meravellós espectacle.

Fou també molt aplaudida la intervenció del nostre compatriota Albert Closas i la de dos petits, però magnífics, ballarins bascs.

L'èxit econòmic de la festa també fou molt brillant. Tant-

debó que ben aviat puguem donar la notícia que s'ha celebrat un altre acte semblant.

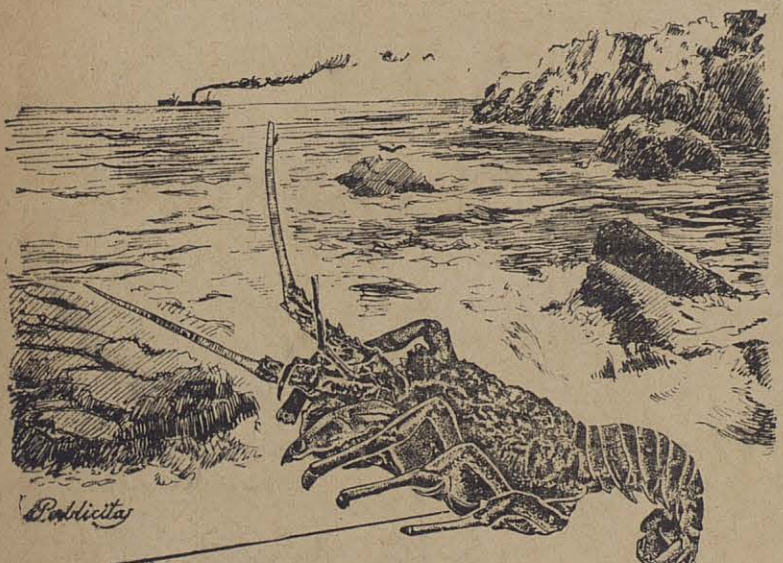
Declaracions del cunyat d'en Franco

El corresponal a Lisboa de "Paris Press" publica una conversa amb el senyor Ramon Serrano Sunyer, que copiem: "Sóc pro-alemany, i Espanya ha estat pro-alemanya. Ho dic perquè és veritat i critico a l'Espanya d'avui, que sembla vol oblidar-ho. L'Espanya nacionalista té origen feixista, i per això no podem malparlar de Mussolini i Hitler. Per fidelitat al nostre origen teniem una determinada posició respecte al conflicte europeu i unes tendències determinades per deures d'amistat i germanor. Franco i jo i, darrera nostre, l'Espanya, l'havem desitjada amb totes les nostres forces. El meu pensament fou entrar al conflicte a l'hora de cremar els darrers cartutxos, exactament com ho feren els russos amb el Japó...".

D'això se'n diu parlar amb sinceritat. Les democràcies victorioses tenen moltes proves i saben com pensa el franquisme. El que manca és l'acció justiciera que voldriem veure escampada per tot el món.

Noves víctimes

Novament el franquisme ha ensenyat al món la seva veritable fesomia, i, amb les mans mullades per la sang encara calenta dels nous màrtirs de la República, desafia la consciència democràtica, i amenaça amb noves execucions. Els darrers crims coneguts són els de Cristino Garcia, i nou mes



Publicitas

30 ANYS DE PRESTIGI
La Bahía

de Nofre, Vadell i Perez Ltda.
LA CASA DELS MARISCS

ESPECIALITAT EN PLATS A LA CATALANA
MONJITAS 846 TELEFS 32121-2-3
SANTIAGO

Mar i Cel

DIPÒSIT I VENDA DE
MARISC I PEIX FRESC

ESPECIALITAT
en LLAGOSTES

DEL MAR
A LA TAULA!

Mercat Model de Providència
LOCAL 23
TELÈFON 490031 • ANEXE 23

Publicitas

a Madrid i la de quatre afusellats a Barcelona, dels que encara no es saben els noms.

Unanimitat republicana

Antonio de Lezama, representant a Xile del Govern Republicà Espanyol, ha fet pública una extensa i documentada nota de protesta contra la repressió sagnant a què estan lliurats actualment els franquistes. La nota ha estat reproduïda per la premsa diària de Santiago.

L'Assemblea de les Nacions Unides

Donem a continuació algunes de las opinions que, sobre el franquisme, manifestaren els representants de diferents països:

...el poble s'equivoca rarament en les seves intuïcions. Si el món va convertir-se en camp de batalla per a acabar amb totes les dictadures, és incompreensible que segueixi alentant amb la seva actitud aquells règims de menor quantia que foren instaurats amb el recolzament de les baionetes del feixisme... va dir George Bidaut.

El Representant Txecoslovac, senyor Duckacek, va recordar, als que sembla que volen oblidar-ho, que el règim de Franco és la creació de dos criminals de guerra, Hitler, i Mussolini, i com a tal és una permanent amenaça per a les Democràcies.

El Delegat Mexicà diu que el Govern Republicà té el dret de parlar per ell mateix en aquesta Assemblea.

El Delegat de Venezuela diu que aquest acord servirà

per a estimular els pobles lliures, i espera que molt aviat la noble Espanya republicana reemplaci l'Espanya deshonrada per la dictadura feixista.

El Delegat de la URSS, aclareix que Franco, al seu entendre, es mereix no sols la deposició, sinó la picota.

En ser felicitat el Delegat de Panamá, Porras, va declarar als periodistes que ell no havia fet altra cosa que pagar una part del deute que tots els homes lliures tenen contret amb les primeres víctimes del nazi-feixisme. El meu país és sentirà orgullós de que li hagi cabut l'honor de reivindicar en aquesta Assemblea formada pels representants de les Nacions lliures del món, una part del que aquestes mateixes Nacions deuen encara a la República Espanyola.

Com actua el franquisme

Els serveis francesos d'informació recolliren la següent notícia que publiquem sense comentaris:

Córdoba.— Uns guàrdies civils que es varen distingir recentment en l'exterminació d'individus autors de crims i pillatges, han estat felicitats amb tota solemnitat i premiats amb 10.000 pessetes. No s'ha donat cap detall sobre qui eren aquests individus i com foren exterminats.

Les relacions diplomàtiques amb l'Espanya de Franco

La campanya pro trencament de relacions dels països democràtics amb el franquisme, es manté amb tota intensitat.

No parlarem dels darrers esdeveniments ocorreguts a França, perquè la premsa diària n'ha informat a bastament. A Amèrica, Carles Guevara, Ministre de Relacions de l'Ecuador, ha manifestat que el seu Govern realitza actualment consultes amb altres països veïns, per creure que una acció conjunta tindria més efectivament. Es diu que els països con-

**FAIXES
I
MODELADORS**

Dovita
ALVAREZ

ESTADO 99 • TELEFON 68559
• SANTIAGO •

Publicitat

MAGATZEM de **Materials DE Construcció**

Castro, 501, cantonada a Toesca Telèfon, 67315

PINTURES NACIONALS I IMPORTADES.

TERRES DE COLORS PER ESTUC.

ARTICLES ELECTRICS I DE NETEJA

VIRUTILLA NACIONAL I IMPORTADA

CERA DE TOTES LES MARQUES

CALÇ, GUIX, etc, etc.

sultats són Colòmbia, Perú i Xile. Recordem que l'avui Ministre, Carles Guevara, es un ex-voluntari de les nostres brigades internacionals.

Una lletra de Barcelona

D'una lletra arribada recentment de Barcelona, burlant la censura franquista, en treiem els següents paràgrafs:

"Avui inserten els diaris la notícia que els governs anglès i nordamericà accepten l'ofertament d'en Franco convidant a passar el cru hivern, mantinguts, vestits, calçats i educats, cinquanta mil nois estrangers. No comprenc l'atreuiment del convit a un tan crescut nombre de boques a mantenir, quan els nostres infants passen fam i de la més pregona. No són sols els petits els condemnats a la fam; els grans també ho estem. Particularment en passo i molta, i com jo són a milers. L'alimentació del poble és a base de cols, bledes, coliflor i unes poques de patates. La setmana passada es va repartir de racionament, un quart de litre d'oli i un quart de quilo d'arròs; la present la mateixa ració d'oli i un quart de quilo de sucre negre; pa, 150 grams diaris. No hi ha vergonya, però la fam és latent. Per a guanyar-se simpaties estrangeres no es repara en res, per tenir al poble en la situació desesperada en què es debat el sacrificat ciutadà. Els tractats de comerç són fets amb l'intercanvi de queviures espanyols. Amb la fam i el fret que passem em direu, dilecte amic, quin goig hi ha en continuar lluitant per a viure una vida tan atzarosa. Aquesta impressió no és filla d'un agut pessimisme, però sí ho és de la pregona gana i de l'enuig que viu en mi. Mongetes, cigrons, lleties i pèsols és gra desconegut. Al mercat negre es troba de tot a uns preus estratosfèrics.

Barcelona crequeu que està desconeguda, a l'extrem que, si això dura gaire més, no serà estrany que un ciutadà català sigui considerat com a una cosa exòtica. Peonant pels

jai! nostres carrers, no feu més que ensopegar amb gent uniformada i de parla forana. Soldats, carrabiners, guàrdia civil, guàrdia d'assalt, falangistes, urbanos, ordenances de tots colors i uniformes, capellans, frares, monges, ho invadeixen tot i en són els amos absoluts...".

Per la nostra part, ens limitem a recomanar que reflexionin una mica els que encara afirmen que el règim de Franco és excel·lent.

Paraules del Dr. Eduardo Santos

L'ex-President de Colòmbia va dir recentment a Nueva York, en un discurs pronunciat en un acte d'homenatge al govern Republicà Espanyol, lo rar que resulta que els Estats Units es preocupin tant de l'existència de dictadures feixistes a Amèrica i no vulguin adonar-se de l'existència d'una dictadura feixista a Espanya".

Vicente Sol a Antofagasta

Darrerament ha estat a Antofagasta per assumptes particulars aquest dinàmic diputat republicà. Aprofitant, però, la seva estada a la ciutat del nord, va donar una conferència sobre les malifetes del franquisme, i el diari "El Abece" va publicar una extensa entrevista amb el nostre amic, de la que n'extreiem alguns paràgrafs: "No és veritat que els espanyols no siguem capaços d'unir-nos; en aquests moments tots coincidim en dos punts fonamentals. Impedir una nova efusió de sang i reconstruir amb pau i prosperitat la nostra pàtria. La monarquia no ens preocupa perquè ja ha passat a la història; ella, significa la negació del progrés i, el que és més terrible, podria ser el començament d'una nova guerra civil. Els republicans no acceptem que es posi en discussió l'existència de la República, perquè aquesta fou proclamada democràticament pel poble, i la seva caiguda es va deure més



**OLI PUR
D'OLIVA**

Vives

M.C.R.

**GRAN OLI
DE TAULA**

MIURA

M.C.R.

DEMANEU-LO ALS
MILLORS

MAGATZENS DE
QUEVIURES

SAN IGNACIO, 417

TELEFON, 84897

**Fàbrica de
MITGES
fines**

**DE
MANUEL FRUNS
I FILLS**

**CUEVAS 1274
CASILLA 4066
TELÈFON 50654**

SANTIAGO

CREADORS DE LES
FAMOSES MITGES

**"PARAMOUNT"
"NORMANDIE"
"MITZI"**

Publicitat

a Hitler i a Mussolini que als generals franquistes sublevats.

Aquest any marcarà per a Espanya el començament d'una nova etapa de la seva història. Els demòcrates espanyols transformarem el nostre país, restituint-li la seva estructura natural, reconeixent la personalitat natural dels pobles ibèrics i apropant-nos més als pobles llatino-americans, que junt amb França, Itàlia i Portugal seran els que, en el pervindre, representaran davant del món els valors eterns de la nostra civilització".

Un article de Joan Montanyana

El N.º 16 de Quaderns d'Exili, editat a Mèxic, reproduceix un article de Joan Montanyana publicat al N.º 3 (febrer del 1945) de la nostra revista, amb el títol d' "El Nano del Carrer d'en Llop".

Felicitem el col·lega per la reproducció d'aquest article, però no hem vist que, com és costum en aquests casos, n'esmenti la procedència.

Suposem, però, que es tracta d'un oblid de la impremta editora de Quaderns.

Albert Closes

Es troba novament a Santiago aquest simpàtic compatriota, que fa una llarga temporada va deixar-nos al marxar cap a l'Argentina, formant part de la companyia de Margarida Xirgu.

Albert Closes ha aprofitat el temps, i avui és ja un dels millors exponents del cinema argentí. A la veïna República va filmar: "Cristina", "La Pródiga" i "La honra de los hombres", la primera per Argentina Sono Films i les altres dues

pels Estudios San Miguel. Les tres pel·lícules han tingut un gran èxit, i avui Albert Closes és un dels actors mimats del públic de l'Argentina.

Actualment està filmant a Xile la pel·lícula "Encrucijada", producció Cruz del Sur, i en la que esperem obtindrà el mateix èxit que en les seves anteriors produccions.

La nostra més cordial felicitació al company i amic.

Naixements

La colònia catalana de Santiago de Xile continua augmentant. Emili Teixidó i Mercè Motlló són pares d'una formosa nena que es diu Anna Maria, i Joan i Betty de Barceló han tingut un nen que portarà el nom de Joan.

A tots ells la nostra enhorabona.

Malalts

Ferran Cucurella ha estat greument malalt. Afortunadament, però, ja es troba completament restablert, i s'ha reintegrat a les seves activitats de costum. El felicitem ben cordialment.

Exequiel Plubins també es troba bastant millor.

Accidents

El Dr. Miquel Cunillera va tenir la mala sort de caure, fracturant-se el braç esquerre. Fou aquest el motiu que en el darrer número de "L'Emigrant" no hi fos publicat el seu interessant treball sobre la Conselleria de Sanitat i Assistència Social de la Generalitat Catalana, que el Dr. Cunillera ha escrit expresament per a la nostra revista.

També Lleonart Moral R. va tenir un accident de treball que li ha costat la fractura d'una cama.

Desitgem veure completament restablerts ben aviat aquests dos amics nostres.

Defuncions

Després de llarga i penosa malaltia va morir la senyora Rosa Gili de Noguera. El seu enterrament va constituir una gran manifestació de dol, al que va sumarse tota la col·lectivitat catalana. Rebin el seu espós Vicens Noguera, la seva filleta Roser i el seu germà Josep el nostre més sentit condol.

També han mort el senyor Pere Bultó, tan conegut i estimat de tots els socis del nostre Centre, i el senyor Antoni Huguet i Piñol. Presentem l'expressió del nostre sentiment als seus familiars.



**SOCIETAT MANUFACTURERA
DE VIDRES I METALLS**

Cucurella i Cia. Sda.

RECOLETA, 1185 • TELEFON, 63292 • CASILLA, 3242

Fotos "DIAMA"

BANQUETS,

RECEPCIONS,

MATRIMONIS

I TOTA MENA DE FESTES

ATENCIÓ IMMEDIATA

PREUS MODERATS

ARTURO PRAT, 82 interior

SANTIAGO

"El Negro y el Globo"

DE PEDRALS I CIA.
CASA FUNDADA L'ANY 1882

ROBA CONFECCIONADA DE TOTA MENA

SASTRERIA — CAMISERIA

Yungay, 2946 — Valparaise — Teléf. 2534

Tallers Electro Mecanics

DE VICENS PASCUAL I CIA.

10 de Julio, 1052 al 1056 — Teléf. 74461

Servei elèctric d'automòbils atès per un expert tècnic català. — Especialitat en cotxes europeus, dinamos, clàxons i tota mena de recanvis.

TECHO ACANALADO

VENCEDOR

(M. R. Año 1935)

FONTOVA y FONT LTDA

Fabricantes

Calle Los Minerales 137 (ex-Costa) — Negrete

Correo 17 — Teléfono 60141

CONCHALI

Fàbrica de Mobles Colonials

Lord Cochrane, 565

Teléf. 66567

JOAN GRAMUNT MIR

MIDES ACURADES



COLL Y Cia. Ltda.

CONFECCIONS

EXCLUSIVES

SASTRERIA

Moneda, 926
Teléf. 65392

SANTIAGO

FABRICA DE TEIXITS DE PUNT

CHILOE, 1296

TELEFON, 52626

LA FLOR DE AMERICA

DE JOAN PERIS

ESPECIALITAT EN ARTICLES D'ESPORT

VENDES AL MAJOR I DETALL



**ELS
VINS**

Horera

**SON ELS
PREFERITS**

Publicitar

VICUÑA MACKENNA 1216
TELEFON 50701